

Foto: Kristian Bording X-camp

Ung og aktiv i Oslo.

En studie av Osloungdommers deltakelse i organisert og selvorganisert bevegelsesaktivitet på fritiden, deres tanker om hvordan kommunen bør prioritere samt deres personlige ønsker om anlegg og aktivitetstilbud.

Ung og aktiv i Oslo.

En studie av Osloungdommers deltakelse i organisert og selvorganisert bevegelsesaktivitet på fritiden, deres tanker om hvordan kommunen bør prioritere samt deres personlige ønsker om anlegg og aktivitetstilbud.

Norges idrettshøgskole, 01.11.2017

Revidert utgave, 27.11.2017

Reidar Säfvenbom & Gro Jordalen

Seksjon for kroppsøving og pedagogikk

Innhold

Sammendrag	4
Innledning	6
Del 1: Bakgrunn for arbeidet	7
Egenorganisert aktivitet og statlig idrettspolitikk.....	7
Egenorganisert aktivitet og idrettens idrettspolitiske dokument	9
Egenorganisert aktivitet og Strategiutvalget for idrett	9
Egenorganisert aktivitet og internasjonal idrettsforskning	11
Selvorganisert aktivitet og forskning på norske forhold	12
Sammenfatning.....	14
Del 2: Metode	16
Utvalg	16
Instrument.....	16
Gjennomføring av datainnsamling	17
Data og analyse	18
Etikk	18
Del 3: Resultat	19
Resultat del 1: Ungdommene i utvalget	19
<i>Følelser for egen fritid</i>	24
<i>Selvoppfattelse</i>	25
<i>Iver etter å være i fysisk aktivitet</i>	28
<i>Oppsummering</i>	28
Resultat del 2: Ungdommenes rapportering av eksisterende aktivitets- og anleggstilbud	30
<i>Eksisterende anlegg</i>	30
<i>Eksisterende tilbud</i>	31
<i>Oppsummering</i>	32
Resultat del 3: Ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune	33
<i>Oppsummering</i>	38
Resultat del 4: Ungdommenes individuelle ønsker	39
<i>Aktivitetsønsker</i>	39
<i>Ønsker om kvaliteter hos personer som skal hjelpe</i>	43

<i>Oppsummering</i>	47
Del 4: Oppsummerende diskusjon av resultatene	49
Utvalget	49
Opplevelse av eksisterende anlegg og tilbud.....	50
Ungdommenes anbefalte prioritering	51
Individuelle ønsker	52
Kvaliteter hos de som eventuelt skal assistere unge i aktivitet.....	53
Konklusjon og anbefalinger	54
Referanser	56

Sammendrag

Rapporten er utviklet av Seksjon for kroppsøving og pedagogikk ved Norges idrettshøgskole, og arbeidet er gjennomført på oppdrag fra Bymiljøetaten (BYM) i Oslo kommune. BYM bestilte en "behovsanalyse for egenorganisert aktivitet basert på en målrettet spørreundersøkelse".

Resultatene er basert på analyse av data fra 1065 ungdommer. Alle ungdommene går i 10. klasse på ungdomsskolen. Tolv skoler fra fire ulike geografiske byområder i Oslo deltar i undersøkelsen. Metodisk har det vært utfordrende å gjennomføre studien fordi det ikke finnes standardiserte og validerte måleinstrumenter beregnet på de data som er bestilt.

Studien viser at ungdom i Oslo erfarer seg selv som relativt aktive. Halvparten av de spurte rapporterer organisert idrett i regi av et idrettslag, og mer enn halvparten driver ulike former for selvorganisert aktivitet. Det er store forskjeller mellom byområdene. Ungdommen rapporterer videre relativt positive følelser for egen fritid, høy selvoppfattelse og stor iver etter å være i aktivitet, men analysene viser også relativt store avvik fra gjennomsnitt. Det er gjennomgående forskjeller på jenter og gutter, og her er det større forskjeller mellom ungdom innenfor de ulike byområdene enn mellom byområdene.

Ungdommene levner ingen tvil om at eksisterende anlegg i større grad er bygget for organisert idrett og at tilbudet til de som liker organisert idrett er bedre enn tilbudet til de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten. Ungdommene mener at dersom Oslo kommune skal arbeide for at alle unge skal oppleve et relevant tilbud må det først og fremst bygges arenaer hvor de unge kan få hjelp til å teste ut aktiviteter, hvor de kan låne utstyr og hvor det er tilgang på hjelp. Dernest bør det bygges et stort aktivitetssenter sentralt i Oslo hvor de som driver utradisjonelle aktiviteter kan møtes. I tillegg bør det bevilges penger til idrettslag og til de som allerede er aktive i tradisjonelle idretter. Ungdom som relativt sett rapporterer negative følelser for egen fritid, dårlig selvoppfattelse og liten iver etter å være i aktivitet argumenterer sterkest for en prioritering av utradisjonell organisering og utradisjonelle aktiviteter.

Ungdommenes ønsker om aktivitet er mangfoldig og det er faktoren tradisjonelle aktiviteter som skårer høyest. Det skyldes mest sannsynlig forhold som det er pekt på tidlig i rapporten; at de som rapporterer stor iver etter å være i bevegelsesaktivitet i utgangspunktet ivrer mest for tradisjonelle aktiviteter. Til slutt viser studien at ungdommene primært ønsker seg empatiske hjelpere framfor prestasjons- og konkurranseorienterte hjelpere. Dette er et

gjennomgående fenomen, men ungdommer med negativ oppfattelse av atletisk kompetanse og jenter spesielt er opptatt av dette.

Rapporten konkluderer med at dersom Oslo kommune skal komme ungdom som i liten grad betrakter seg selv som kroppslig kompetente, som i mindre grad tenker positivt om sin egenfritid og som i utgangspunktet ikke virker spesielt ivrige på å være i bevegelsesaktivitet i møte, så må det tenkes utradisjonelt. Rapporten gir et utgangspunkt for å planlegge for flere glade 15-åringer i aktivitet.

Innledning

Samfunnsutviklingen de to siste tiårene har ført med seg en mer sammensatt bevegelseskultur. I tillegg til de tradisjonelle idrettene utvikles stadig nye alternative aktivitetsformer, som gjerne utøves individuelt eller i spontane selvorganiserte grupperinger utenfor den etablerte idretten. Både statlig og kommunal idrettspolitik har slitt med å forholde seg til utviklingen av selvorganisert bevegelsesaktivitet, og i 2017 besluttet derfor byrådsavdelingen for kultur, frivillighet og idrett i Oslo kommune å tilegne seg mer kunnskap på feltet. I forbindelse med utvikling av behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027 ga Bymiljøetaten (BYM) Seksjon for kroppsøving og pedagogikk (SKP) ved Norges idrettshøgskole (NIH) i oppdrag å gjennomføre en "behovsanalyse for egenorganisert aktivitet basert på en målrettet spørreundersøkelse". Undersøkelsen skulle gjennomføres blant byens ungdommer. SKP/NIH mottok oppdraget i juni 2017. Prosjektbeskrivelsen ble utviklet samme måned og denne ble godkjent av BYM i juli. Datainnsamling ble foretatt på 12 ulike ungdomsskoler i september/oktober, og rapporten ble overlevert BYM 1. november 2017.

I oppdragsbrevet ba BYM om kunnskap knyttet til ungdommers behov for selvorganisert aktivitet: I hvilken grad ønsker ungdom i Oslo at kommunen skal stimulere til selvorganisert bevegelsesaktivitet, hvilke konkrete aktiviteter ønsker ungdom i Oslo seg, samt styrken på disse ønskene og ønskede rammevilkår. BYM ønsket i tillegg at det skulle gjennomføres sammenligninger mellom ulike områder av Oslo. Bestillingen forutsatte data fra et utvalg ungdommer fra ulike deler av Oslo.

For å kunne si noe ungdommers behov knyttet til selvorganisert aktivitet fant vi det nødvendig å samle data fra et utvalg Oslo-ungdommer basert på følgende spørsmål:

1. Hva driver ungdom med i dag av både organisert idrett og selvorganisert aktivitet og hvordan opplever de anlegg og tilbud der de bor?
2. Hvordan mener de at kommunen bør prioritere med hensyn til organisert og selvorganisert aktivitet?
3. Hva ønsker de seg av organiserte og selvorganiserte tilbud, anlegg og arenaer?
4. Hva ønsker de seg av kvaliteter hos de som eventuelt skal assistere dem i aktivitet?

Rapporten er delt i fire deler: I del 1 gjøres det rede for bakgrunnen for BYMs behov for å kartlegge ungdommers ønsker om organisert og selvorganisert bevegelsesaktivitet på fritiden. Her refereres det til relevant litteratur på området. I del 2 redegjøres det kort for metoden som

ligger til grunn for resultatene. I del 3 presenteres resultatene fra undersøkelsen. I del 4 presenteres en kort diskusjon av funn, samt forslag til hvordan Oslo kommune gjennom behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027 kan ivareta ungdommers ønsker og behov i fremtiden.

Del 1: Bakgrunn for arbeidet

I dette kapitlet gjøres det rede for hvordan den statlige idrettspolitikken og idrettsbevegelsen har forholdt seg til utviklingen av selvorganisert/egenorganisert aktivitet og hva forskning på norsk idrettspolitik og idrett har bidratt med av kunnskap på feltet.

Egenorganisert aktivitet og statlig idrettspolitik

Begrepet "egenorganisert idrett" eller "egenorganisert fysisk aktivitet" kom for alvor inn i statlige idrettspolitiske dokumenter gjennom *St. meld. Nr. 14* (1999-2000) om "Idrettslivet i endring". I denne meldingen uttrykkes det eksplisitt at

Det ikke er alle som finner et tilfredsstillende aktivitetstilbud innenfor den organiserte idretten, og mange velger derfor å drive fysisk aktivitet i egenorganiserte former.

Regjeringen anser det derfor som viktig at statlige midler til idrettsformål også bidrar til å sikre muligheten for egenorganisert fysisk aktivitet for befolkningen.

(Kulturdepartementet, 1999, s. 5)

Meldingen var relativt proaktiv i sin tilnærming til selvorganisert aktivitet og uttrykte eksplisitt at "Når det gjelder ungdom, tas det sikte på å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke i utforming av anlegg" (Kulturdepartementet, 1999, s 6).

I *St. meld. Nr. 39* (2006 – 2007) om "Frivillighet for alle" understrekes det at " ... statens oppgave er først og fremst å sørge for best mulig rammevilkår for den frivillige medlemsbaserte idretten og å legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet og trening" (Kulturdepartementet, 2007, s. 112). I meldingen hevdes det videre at "Tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg er det mest sentrale virkemiddelet i den statlige idrettspolitikken" (Kulturdepartementet, 2007, s. 16) og at "Tilgjengelighet til anlegg er viktig, ikke bare for organisert aktivitet, men også for å stimulere til egenorganisert aktivitet" (Kulturdepartementet, 2007, s. 113).

Sammenlignet med *St. meld. Nr. 14* (1999-2000) er begrepet "egenorganisert" betydelig mindre omtalt, og *St. meld. Nr. 39* (2006-2007) gir heller ikke en klar forståelse av hva egenorganisert aktivitet er – eller kan være. I meldingen vises det forøvrig til statistikk fra MMI som viser "de mest populære" organiserte og egenorganiserte aktivitetene blant barn og unge. Tallene som presenteres viser i realiteten de aktiviteter som barn og unge bruker mest tid på ut fra det tilbudet som er gitt. Det kan diskuteres om tallene avspeiler hva som faktisk er ønskelig eller hva som hadde vært "populært" dersom de unge hadde blitt spurt om det.

I *St. meld. Nr. 26* (2011-2012) om "Den norske idrettsmodellen" skrives tilrettelegging for "egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv" fram som et eget satsingsområde (Kulturdepartementet, 2012). I likhet med de tidligere meldingene er heller ikke denne meldingen spesielt tydelig i forhold til hva regjeringen forstår med egenorganisert fysisk aktivitet og er derfor heller ikke spesielt konkret i forhold til hvordan satsingen skal foregå og om den omfatter noe annet enn anleggsutbygging.

Meldingen antyder at frafallet fra den organiserte idretten fortsatt indikerer at flere unge går fra organisert aktivitet i idrettslag til egenorganisert idrett utenfor idrettsbevegelsen. I meldingen heter det at dersom dette er riktig så representerer det " ... en utfordring for idretten og for en statlig idrettspolitik som tar utgangspunkt i at det har en merverdi for barn og ungdom å utøve idrettsaktivitet innenfor rammene av et frivillig, sosialt fellesskap" (Kulturdepartementet, 2012, s. 22). Meldingen skiller til dels mellom "uorganisert" og "egenorganisert" aktivitet uten at dette skillet forklares nærmere. Meldingen levner imidlertid ingen tvil om at frivillige sosiale fellesskap utenfor idrettsbevegelsen ikke er spesielt ønskelig.

Meldingen ga uttrykk for at den sittende regjering var klar over at en del anleggstyper som egner seg godt for egenorganisert aktivitet har mottatt en relativt beskjeden andel av spillemidlene, men at dette skyldes at " ... anleggsutbygging er et resultat av kommunale og fylkeskommunale prioriteringer, og derfor må ses som et uttrykk for lokale behov" (Kulturdepartementet, 2012, s. 57). Dette oppfattes som en tydelig melding til kommuner og fylkeskommuner om at det ikke er gjort tilstrekkelige behovsanalyser for å fange opp behov blant unge som ikke finner seg til rette i den organiserte og tradisjonelle idrettsbevegelsen. Samtidig understrekes det i meldingen at en stor andel av de eksisterende anleggene faktisk er bygget, eiet og drevet av idrettslag og at det er rimelig at disse lagene primært bygger og driver anlegg som kan benyttes til deres medlemsbaserte virksomhet (Kulturdepartementet, 2012).

Egenorganisert aktivitet og idrettens idrettspolitiske dokument

Idrettens egne idrettspolitiske dokumentet representerer planer for hele den organiserte idretten i Norge mellom hvert Idrettsting (hvert fjerde år). I idrettens idrettspolitiske dokument synliggjøres norsk idretts visjon, formål og virksomhetsidé og overordnede ambisjoner i en programerklæring. Her fastslår Idrettstinget hva som skal være styrende for alle medlemsorganisasjonene. I dokumentet angis noen overordnede resultatmål for utviklingen av den idrettslige aktiviteten, samt en rekke føringer for organisasjonsarbeidet. Siden 2007 er det utviklet tre idrettspolitiske dokumenter av Norges idrettsforbund: "En åpen og inkluderende idrett" (2007-2011), "Idrettsglede for alle" (2011-2015) og "Idrettsglede for alle" (2015-2019).

I lys av koblingen av egenorganisert aktivitet til den organiserte idretten og eksisterende idrettsanlegg i de tidligere omtalte Stortingsmeldingene skapes en viss forventning til at denne koblingen plukkes opp i idrettens egne idrettspolitiske dokumenter, men denne forventningen innfris ikke. I de tre dokumentene anvendes begrepet "egenorganisert" ved ett tilfelle under målet om at "Andelen voksne medlemmer som velger å trene innenfor idrettslagene skal økes" (Norges idrettsforbund, 2011-2015, s. 11). Dette målet skal oppnås ved at " ... idrettens treningstilbud skal utvikles for å bli et godt supplement til voksnes egenorganiserte aktivitet" (Norges idrettsforbund, 2011-2015, s. 11). Idrettens egne idrettspolitiske dokumentet bekrefter at de ikke tar mål av seg å tilrettelegge for egenorganisert aktivitet.

Egenorganisert aktivitet og Strategiutvalget for idrett

Strategiutvalget for idrett ble satt ned av kulturminister Thorhild Widvey i 2015. Utvalget, som ble ledet av tidligere fotballspiller Jan Åge Fjørtoft, leverte Delrapport 1 med råd til myndighetene (Strategiutvalget for idrett, 2016) og Delrapport 2 med anbefalinger til idretten (Strategiutvalget for idrett, 2017).

I den første delrapporten, "Statlig idrettspolitikk inn i en ny tid" er "egenorganisert aktivitet" viet et eget avsnitt under kapitlet "Sentrale aktører som tilbyr og organiserer idrett og fysisk aktivitet" (Strategiutvalget for idrett, 2016, s. 29-33). Strategiutvalget referer til tall fra Ipsos MMI (2015) som viser at "i aldersgruppen 8-19 år er de "mest populære egenorganiserte aktivitetene" fotturer, jogging/løping, alpint, langrenn, sykling, styrketrening og svømming" (Strategiutvalget for idrett, 2016, s. 32). Det som er riktig er at dette er de mest hyppige aktivitetsformene blant unge i aldersgruppen. Det betyr nødvendigvis ikke at det er de "mest

populære" aktivitetene eller at disse aktivitetene hadde vært mest utbredt dersom tilgangen til andre aktivitetstilbud hadde eksistert.

I rapporten refereres det også til en rapport fra Norges idrettshøgskole (Johansen, 2012) som viser at aktiviteter som parkour, snowboard, skating, trial-biking, tricking, longboarding, kiting, BMX, dans i ulike former og street-workout har vokst frem som en del av en global trend og internasjonal ungdomskultur, men rapporten kommer ikke med konkrete råd om hvordan denne globale trenden bør komme til uttrykk gjennom statlig idrettspolitik. Det understrekes imidlertid at 25% av spillemidlene til anlegg i 2015 gikk til anlegg som i utelukkende eller overveiende grad brukes til egenorganisert fysisk aktivitet (Strategiutvalget for idrett, 2016). I en note forklares dette med at anlegg for egenorganisert aktivitet forstås som nærmiljøanlegg, svømmeanlegg, lysløyper, turveier og andre friluftsanlegg. I tillegg brukes andre utendørsanlegg, som for eksempel kunstgressbaner også til egenorganisert aktivitet. Dette kan vanskelig tolkes på noen annen måte enn at Strategiutvalget for idrett velger, i likhet med de omtalte Stortingsmeldingene, å forstå egenorganisert aktivitet som egenorganisering av tradisjonelle idretter.

I likhet med Stortingsmeldingene anbefaler også Strategiutvalget for idrett at kommunene må forholde seg mer aktivt til hva ungdom selv ønsker. I Delrapport 1 skriver de blant annet:

Barn og ungdom som ikke er en del av organisert idrett, men som ønsker aktivitetsanlegg til egenorganisert aktivitet er avhengig av at kommunen har en bevisst og uttalt politikk for å imøtekomme disse behovene. I sitt arbeid har utvalget møtt representanter for egenorganisert aktivitet som hevder at uten talsmenn er det vanskelig å nå frem når midler skal fordeles. Kommunens kontakt med disse gruppene er derfor avgjørende for at anlegg for egenorganisert aktivitet blir realisert. (Strategiutvalget for idrett, 2016, s. 45)

Utvalget understreker også faren ved å konstruere meningsløse skiller mellom organisert aktivitet, egenorganisert aktivitet, kultur og aldersgrupper når det bygges anlegg. Utvalget kan tolkes som om de ser for seg anlegg med innslag av både organisert idrett, egenorganisert aktivitet og andre former for bevegelsesaktivitet som tradisjonelt har vært betraktet som kulturaktivitet (f.eks. dans, musikk, film). Utvalget antyder at anlegg ikke er tilstrekkelig. De skriver blant annet,

Nye behov og ønsker for fysisk utfoldelse følges av behov for å tenke nytt i utviklingen og planlegging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Utvalget har fått

innspill på at kunnskap og eksempler på anleggsløsninger som særlig ivaretar behovet til ungdomsgruppene og egenorganisert aktivitet er etterspurt. Det er behov for veiledninger, bildemateriale og erfaringsbasert kunnskap. (Strategiutvalget for idrett, 2016, s. 46)

Egenorganisert aktivitet og internasjonal idrettsforskning

Internasjonal idrettsforskning viser at deltakelse i organisert idrett har en positiv effekt på ungdommers utvikling (Agans et al., 2014; Caldwell & Smith, 2013; Eccles, Barber, Stone, & Hunt, 2003; Larson, 2000; Mahoney, Larson, Eccles, & Lord, 2005), men at det er stor mangel på studier av selvorganiserte unge i bevegelse. Med utviklingen av nye alternative aktiviteter som skateboard, snowboard, surfing, parkour, tricking, break dance, street dance, frikjøring, longboard, fjellklatring, trial sykling og andre typer av uformelle og progressive bevegelsesaktiviteter omtalt som "lifestyle sports" eller "post sports" (Wheaton, 2004, 2010, 2013) har dette bildet endret seg. Det finnes i dag en omfattende mengde studier knyttet til utviklingen av lifestyle sports utøvd gjennom selvorganisering. Studiene viser blant annet at sammenlignet med tradisjonelle idrett så har både nasjoner, foreldre og massemedia vist stor skepsis til utviklingen (Bradley, 2010; Gilchrist & Wheaton, 2011; Howell, 2008; King & Church, 2014; Shannon, 2006).

Den generelle skepsisen har ført til at aktiviteter har blitt forbudt eller kriminalisert (Kroglund, 2015) og at unge mennesker som har hatt ønske om å involvere seg i disse aktiviteten har blitt forvist fra offentligheten (Borden, 2001; Gilchrist & Wheaton, 2011). På tross av politiske begrensinger og offentlige obstruksjoner har imidlertid antall utøvere av selvorganiserte livsstils-aktiviteter vokst gjennom det siste tiåret (Howell, 2008; Thorpe, 2012; Wheaton, 2013). Selvorganiserte kontekster hvor det utøves alternative aktiviteter ser ut til å være spesielt attraktive for unge mennesker som ikke finner seg til rette i den tradisjonelle idretten og mange av disse aktiviteten har for lenge siden utrangert en rekke tradisjonelle idretter med hensyn til antall utøvere (Thorpe, 2012; Wheaton, 2010, 2013).

Midol og Broyer (1995) hevdet at gjennomslaget av disse aktivitetene handler om den post-industrielle tiden vi lever i, og at aktiviteten og kontekstene aktiviteten utøves i faktisk symboliserer den nye samtidsaktiviteten. Utviklingen vil derfor ikke stanse før eventuelt samfunnsutviklingen beveger seg vekk fra det globale og det individuelle som preger dagens

samfunnsutvikling. Forfatterne hevder at miljøer som driver livsstilsaktivitet i det franske samfunnet er

Championed by avant-garde groups that challenge the unconscious defenses of the existing order through which French society has defined itself for the last two centuries. These groups have dared to practice transgressive behaviors and create new values. (Midol & Broyer, 1995, s. 210)

Selvorganisert aktivitet og forskning på norske forhold

Norsk idrettsforskning har over flere år uttrykt bekymring over norsk idrettspolitik og norsk idrett som selvutnevnt hegemonisk leverandør av bevegelsesaktivitet til alle barn og unge i Norge. I tillegg er nye studier av selvorganiserte unge under utvikling. Det vil her gjøres kort rede for et utvalg av disse to kategoriene av forskning som i all hovedsak er publisert eller skal publiseres i internasjonale tidsskrifter med fagfellebedømming. Studiene presenteres i kronologisk rekkefølge.

Skille og Säfvenbom (2011) gjennomførte en analyse av norsk idrettspolitik og hevdet allerede den gang at norsk idrettspolitik legger opp til en "one size fits all" virksomhet som ikke fungerer. Forfatterne antyder at ved ikke å ta hensyn til mangfoldet blant norske barn og unge kan norsk idrettspolitik bidra til sosial ulikhet. Artikkelen konkluderer med at dersom Norge skal lykkes med å få flere glade barn og unge i bevegelse så må det må etableres alternative kanaler av tilbud utenom den organiserte idretten. For å oppnå et likeverdig og rettferdig tilbud for alle må nye finansieringsordninger opprettes.

Skirstad, Waddington og Säfvenbom (2012) gjorde en tilsvarende analyse og stilte til slutt spørsmål om hvem som skal ivareta barn og unges aktivitetstilbud i fremtiden. Forfatterne viser at norsk idrett ikke evner å innfri sine egne løfter, og at barn og unge er taperne i et spill om makt. Forfatterne stiller seg kritisk til om norsk idrett som selvutnevnt hegemonisk ambassadør for barn og unge er i stand til å håndtere de raske endringene i dagens bevegelseskultur.

Bulie (2011) viste at mens deltakelse i organisert idrett reduseres dramatisk gjennom tenårene så øker antall involverte i selvorganisert aktivitet. Studien viser at livsstils-idrettsutøvere (skatere, dansere, free-runners, snowboardkjører, kitere, bollywood-dansere og andre) rapporterer signifikant høyere indre motivasjon for sin aktivitet sammenlignet med ungdom som er involvert i selvorganisert tradisjonell idrett. Sammenlignet med de som trener på

treningssentre er utøvere av livsstils-idretter ikke så stor, og det mener forfatterne skyldes at mens fitnessindustrien gjør alt de kan for å rekruttere medlemmer så gjør samfunnet svært lite for å støtte alternativ lekbasert aktivitet som er forankret i en global ungdomskultur.

I en mer empirisk basert studie gjennomført av Säfvenbom, Geldof og Haugen (2014) analyserte forfatterne data fra et representativt utvalg norske ungdommer ($N = 2055$) i alderen 13-18 år. Forfatterne fant at ungdom opplever idrettslaget som inkluderende i den forstand at alle i prinsippet kan delta. Samtidig rapporterte de unge erfaringer med at organisert idrett er prestasjonsorientert og elitistisk, og dermed ekskluderende. Ungdom i Norge opplever organisert ungdomsidrett som mer elitistisk og ekskluderende enn skolen. Resultatene forsterker allerede eksisterende kunnskap om organisert idrett. Konkurranser i seg selv er ikke skadelig, men elitismen som oppstår i kjølvannet av det olympiske mottoet "høyere, sterkere, lengre" er hovedårsaken til at ungdom velger bort den organiserte idretten. Forfatterne konkluderer med at norsk idrett gjør mye bra for mange unge og at norsk idrett fortsatt må ivareta det arbeidet de kan best. Dersom norsk idrettspolitikkk skal unngå å bidra til sosial ulikhet må det imidlertid åpnes for en alternativ virksomhet for alle som ikke makter å finne seg til rette innenfor den konkurranseorienterte ungdomsidretten. I lojalitet med idrettens viktigste målgruppe bør det umiddelbart åpnes for en bred debatt om hvordan fysisk aktivitet som et politisk gode skal fordeles blant barn og unge.

I sin analyse av den norske idrettsmodellen fant Rafoss og Tangen (2017) et misforhold mellom idealer i modellen og hva som skjer i virkeligheten og hevdet at den norske idrettsmodellen er i utakt med tiden. Forfatterne hevder at modellen er en overlevning fra fortiden og konkluderer med at det som rett etter siste verdenskrig var en radikal og framtidsrettet politikk nå er blitt en tilbakeskuende og konserverende politikk til beste for én interesseorganisasjon (NIF og dets særforbund). En dypere forståelse av og kritisk refleksjon over hvordan politikere og idrettsledere tenker ut fra kulturelle fortellinger, rammer og metaforer kan åpne opp for en endring av politikken med betydelige positive konsekvenser for befolkningens fysiske og idrettslige utfoldelse.

Fordi det kan være vanskelig å forstå hva som regulerer aktiviteten i selvorganisert aktivitet gjorde Säfvenbom, Wheaton og Agans (i vurdering) en studie av selvorganiserte livsstils-aktiviteter som ikke ledes av trenere og som ikke skal ende opp i konkurranse. Forfatterne intervjuet to jenter (en utforsyklist og en longboardkjører) og to gutter (en fallskjermhopper og en tricker), samt at forfatterne observerte alle grupperingene til disse utøverne over tid. I

sine analyser finner forfatterne at disse grupperingene ikke er uorganiserte, ustrukturerte eller uten mål, men de er selvorganiserte, selvstrukturerte, kollektive og prosessorienterte.

Forfatterne finner stor grad av toleranse og omsorg i alle de observerte miljøene. De karakteriserer gruppene som generøse, menneskelige, inkluderende og lidenskapelige. I disse miljøene dominerer "the power of will" over "the will to power". Forfatterne konkluderer med at mens "høyere – sterkere – lengre" regulerer virksomheten i idrettskontekster og fitness regulerer virksomheten i treningssenterkontekster – så er det den kollektive og relasjonelle flyten av energi som regulerer virksomheten i livsstils-kontekster. I følge ungdommene er den kollektive og relasjonelle flyten av energi både målet, prosessen og produktet i de studerte kontekstene. Alle som skal nyte denne relasjonelle flyten av energi må bidra til at den oppstår og vedlikeholdes. På tross av at grupperingene virker inkluderende mener forskerne at det for mange unge kan være like vanskelig å ta kontakt og bli en del av en etablert selvorganisert gruppering som det er å bli en del av den organiserte idretten.

Sammenfatning

Gjennomgangen av idrettspolitiske dokumenter fra både stat og idrett samt nasjonal og internasjonal forskning på tematikken "egenorganisering" eller "selvorganisering" viser at mens norsk idrettspolitikk ser ut til å forstå "egenorganiserte" som grupperinger som ønsker å drive tradisjonell idrett og fysisk aktivitet utenom den organiserte og medlemsbaserte idretten, så er selvorganisert aktivitet i forskningslitteraturen i større grad knyttet opp mot nye bevegelseskulturer som har oppstått i det senmoderne samfunnet.

Norsk idrettsforskning argumenterer for at så lenge norske idrettslag alene betraktes som best egnet til å gi et meningsfullt aktivitetstilbud til alle barn og unge så kan norsk idrettspolitikk i verste fall bidra til å utvikle sosial ulikhet. Argumentet kan begrunnes med medlemstallene fra Norges idrettsforbund som indikerer at det til enhver tid er 200.000 unge i Norge som ikke opplever norsk idrett som et meningsfullt alternativ, og som derfor i stor grad står på utsiden av den offentlige tilbudet.

De tre stortingsmeldingene om idrett levner liten tvil om at ulike regjeringer til ulike tider har ment at aktivitet best stimuleres gjennom anleggsutbygging. I en slik konklusjon er det viktig å huske at tradisjonelle idrettsanlegg i stor grad har vært bygget ut fra behov og at det har vært et lokalt idrettslag som har tilført anleggene mening og kvalitet gjennom rekruttering, tilrettelegging og opplæring av brukere. Det er grunn til å tro at anlegg kan skape aktivitet i

seg selv, men at aktiviteten kan øke dersom det legges til rette for en viss innføring eller opplæring, og tilgang til nødvendig utstyr. Dette vil mest sannsynlig også gjelde for ikke-tradisjonelle anlegg.

Både Stortingsmeldinger og Strategiutvalget for idrett legger et visst ansvar på landets kommuner. Kommunene må forholde seg aktivt til hva ungdom selv ønsker, spesielt med hensyn til egenorganisert aktivitet. Oslo kommune og Bymiljøetaten viser med denne rapporten at de har tatt dette ansvaret på alvor.

Del 2: Metode

Utvalg

På grunn av begrenset tid for gjennomføring av studien ble denne basert på et strategisk utvalg av skoler. Utvalget består av tolv skoler fra ulike deler av Oslo. Fra hver skole ble fire klasser på 10. trinn invitert inn i studien. Deltakerne i studien er derfor ungdommer i alderen 15-16 år som akkurat har begynt i 10. klasse.

Totalt 1065 skoleelever samtykket til deltakelse (540 jenter, 510 gutter)¹. Deltakerne representerer følgende byområde

- Byområde indre by (tre skoler / n = 230)
- Byområde øst (fire skoler / n = 367)
- Byområde vest (tre skoler / n = 310)
- Byområde sør (to skoler / n = 158)

Oversikten over viser at utvalget av ungdom i byområde sør er basert på færre skoler enn hva som er tilfelle med de andre byområdene. I etterkant av datainnsamlingen har vi erkjent at utvalget av ungdommer fra dette byområdet ikke er representativt for alle ungdommer som bor i byområde sør.

Instrument

Undersøkelsen ble gjennomført som en målrettet spørreundersøkelse ved hjelp av et spørreskjema (selvrapporteringsskjema). Spørreskjemaet som ble presentert ungdommene var tredelt.

Del 1 inneholdt spørsmål om kjønn, alder, medlemskap i idrettslag samt om ungdommenes selvpoppfattelse, følelser knyttet til egen fritid og iver etter å være involvert i fysisk aktivitet. Del 2 inneholdt spørsmål om ungdommenes eksisterende aktivitets- og anleggstilbud. I del 3 ble ungdommene oppfordret til å fortelle Oslo kommune hvordan de bør bruke penger på en måte som gjør at alle unge kan oppleve å få drive med noe de liker. Ungdommene ble også bedt om å respondere sin interesse for et utvalg av ulike aktiviteter og svare på spørsmål om hvilke kvaliteter personer som eventuelt skal hjelpe dem med aktivitet bør ha.

¹ 15 deltakere besvarte ikke variabelen *kjønn*.

Standardiserte og validerte skalaer ble brukt for å samle inn biografiske data² i del 1. Fordi det i liten grad finnes standardiserte skalaer for spørsmål knyttet til eksisterende og ønskede aktivitetstilbud ble det nødvendig å utvikle egne spørsmål og skalaer for denne delen av spørreskjemaet. I skjemaet ble ungdommene presentert mange ulike utsagn om hva som finnes av og hva det er behov for av eksisterende tilbud, anlegg og organisering. Ungdommene ble bedt om å ta stilling til utsagnene og rapportere på en skala fra for eksempel "helt uenig" (1) til "helt enig" (7).

Gjennomføring av datainnsamling

Vi kontaktet elevenes kroppsøvingslærere, som igjen hadde kontakt med skolens ledelse. Alle de 12 skolene som ble invitert til deltakelse takket ja til å delta. Et par uker før selve datainnsamlingen ble elever og foresatte informert om prosjektet og elevenes rettigheter ved deltakelse og til å ikke delta. Alle elever som ikke var fylt 15 år på tidspunktet for datainnsamling måtte levere samtykke fra foresatte før datainnsamling (se Vedlegg 1 for Informasjonsskriv).

Datainnsamlingene ble organisert og gjennomført sammen med kroppsøvingslærere i elevenes kroppsøvingstimer. Det tok ca. 20 til 30 minutter å besvare spørreskjemaet. Tre masterstudenter samt prosjektleder og ansatt forsker bidro i datainnsamlingen. Før eleven fikk

² Ungdommenes følelser i forhold til egen fritid ble målt ved hjelp av Basic Emotions Trait Test (BETT; Vittersø, Dyrdal, & Røysamb, 2005). BETT måler positive og negative emosjoner, og deltakerne vurderte på en skala fra 1 (aldri) til 7 (alltid) hvor ofte de opplever hedoniske (f.eks. lykkelig), eudaimoniske (f.eks. engasjert) og negative (f.eks. redd) følelser på fritiden. Dette er i utgangspunktet et spørreskjema med tre faktorer. En eksplorerende faktor analyse (EFA) resulterte i to faktorer, positive (hedoniske og eudaimoniske) og negative følelser, med tilstrekkelig indre konsistens (hhv. $\alpha = .86$ og $\alpha = .73$; Nunnally, 1978).

Ungdommenes selvpoppfattelse ble målt ved hjelp av Self-Perception Profile for Adolescents (SPPA; Harter, 1988). To subskalaer (atletisk kompetanse, f.eks. "Jeg er flink i all slags sport", og generell selvpoppfattelse, f.eks. "Jeg liker meg selv slik jeg er") fra den reviderte, norske utgaven av SPPA (Wichstrøm, 1995) ble brukt for å undersøke deltakernes selvpoppfattning. Hver subskala har fem påstander, og deltakerne vurderte disse på en skala fra 1 til 4 (1: passer svært dårlig, 2: passer nokså dårlig, 3: passer nokså godt, 4: passer svært godt). I dette spørreskjemaet er det seks positivt (f.eks. "Jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er") og fire negativt (f.eks. "Jeg er ofte skuffet over meg selv") ladede påstander, og i analyser skal de negativt ladede påstandene reverseres slik at påstandene totalt måler en av de to subskalaene atletisk kompetanse eller generell selvpoppfattelse. Reverserte påstander som dette omtales som "kognitive fartsdumper" som krever at den som besvarer påstanden er meget årvaken for å legge merke til den reverserte ordlyden (Podsakoff, MacKenzie, Lee, & Podsakoff, 2003). Forskning viser at respondenter ofte feiler i å legge merke til slike reverserte påstander i spørreskjemaer, noe som kan føre til metodefeil om de inkluderes. De aktuelle analysene i denne studien viste at de fire påstandene som skal reverseres resulterte i utilstrekkelig indre konsistens ($\alpha < .70$; Nunnally, 1978), og ved å ekskludere disse i analysene ble indre konsistens tilstrekkelig (hhv. $\alpha = .83$ og $\alpha = .88$). Basert på anbefalinger innen forskning og analyser av våre data avgjorde vi derfor å ekskludere disse påstandene i videre analyser (Podsakoff et al., 2003).

Ungdommenes iver etter å være i fysisk aktivitet ble målt gjennom Eagerness for physical activity scale (EPAS; Säfvenbom, Buch, & Aandstad, 2017). For å undersøke deltakernes forhold til det å være i bevegelsesaktivitet (dvs. alle typer aktiviteter de har erfaring med, f.eks. dans, lek, idrett, friluftsliv), besvarte de EPAS. Dette er en skala med 7 påstander (f.eks. "Jeg liker å holde meg i aktivitet"), hvor deltakerne vurderer disse på en skala fra 1 (fullstendig uenig) til 7 (fullstendig enig). Skalaen viste god indre konsistens (Cronbach's alpha, $\alpha = .90$).

utlevert skjemaet ble alle samtykker samlet inn, elevene ble informert om hvem vi var og hensikten med undersøkelsen ble repetert. Elevene ble for andre gang informert om at det var frivillig å delta og at alle data ville bli anonymisert før rapportering. Elever under 15 år som ikke hadde samtykke fra foresatte fikk ikke delta. Elevene som skulle delta i undersøkelsen fikk utlevert spørreskjema, konvolutter til å legge skjemaet i ved innlevering, samt kulepenner for utfylling. Elevene ble bedt om å spørre dersom de hadde problemer med å forstå formuleringer eller enkeltspørsmål

Data og analyse

Alle data fra datainnsamling har blitt manuelt overført til statistikkprogrammet IBM SPSS. Spørsmål og påstander som ikke var besvart, samt påstander som hadde blitt besvart flere ganger, ble merket som "missing". Det ble gjennomført ordinære kontrollrutiner for å kontrollere at overføringen var utført riktig. Etter overføring til IBM SPSS ble alle papirskjema makulert.

For å kontrollere de standardiserte skalaene ble det først gjennomført eksplorative faktoranalyser på disse. Etter justering av skalaer i henhold til resultater av de utførte analysene ble det kalkulert ut gjennomsnittsskårer. For å redusere kompleksitet i alle utsagn knyttet til ungdommenes tanker om ønsker og behov ble utsagnene testet ut gjennom samme faktoranalyser og gjennomsnittsverdier regnet ut. T-tester, ANOVA-analyser og regresjonsanalyser ble deretter gjennomført for å kunne forklare sammenhenger mellom byområde, kjønn, involvering i idrett, selvoppfattelse osv., og ungdommens rapportering av ønsker og behov³.

Etikk

Studien ble meldt inn Norsk senter for forskningsdata (NSD) og gjeldende etiske retningslinjer for forskning på barn og unge er fulgt.

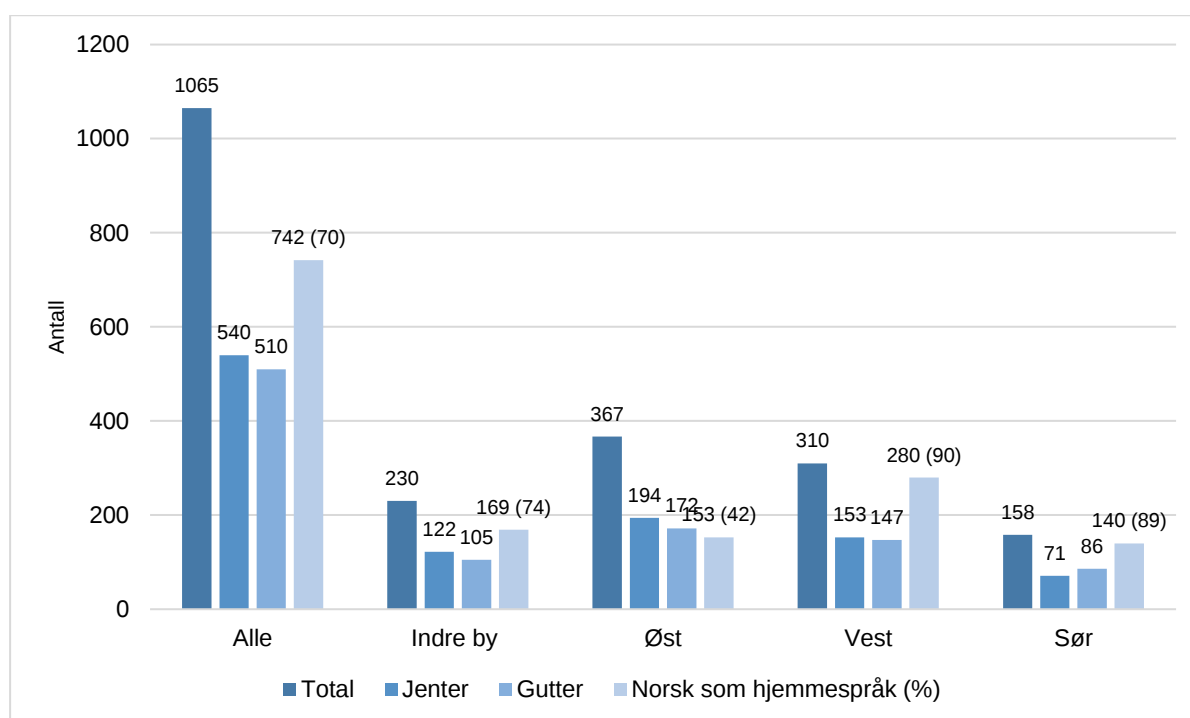
³ For signifikante resultat ble effektstørrelser (Eta squared) kalkulert for å undersøke hvorvidt resultatet er av praktisk og teoretisk betydning (Pallant, 2013). Effektstørrelser klassifiseres som små, (.01), medium (.06) og store (.14; Cohen, 1988).

Del 3: Resultat

Resultatene fra studien presenteres her i fire deler. I del 1 presenteres utvalget. I del 2 presenteres ungdommenes rapportering av eksisterende anlegg og tilbud i nærmiljøet. I del 3 presenteres ungdommenes mening om hva Oslo kommune bør gjøre hvis kommunen har 100 millioner kroner som de skal bruke slik at unge kan oppleve å få drive med noe de liker. I del 4 presenteres ungdommenes ønsker om aktivitet og om hvilke kvaliteter de som eventuelt skal hjelpe dem med aktivitet bør ha.

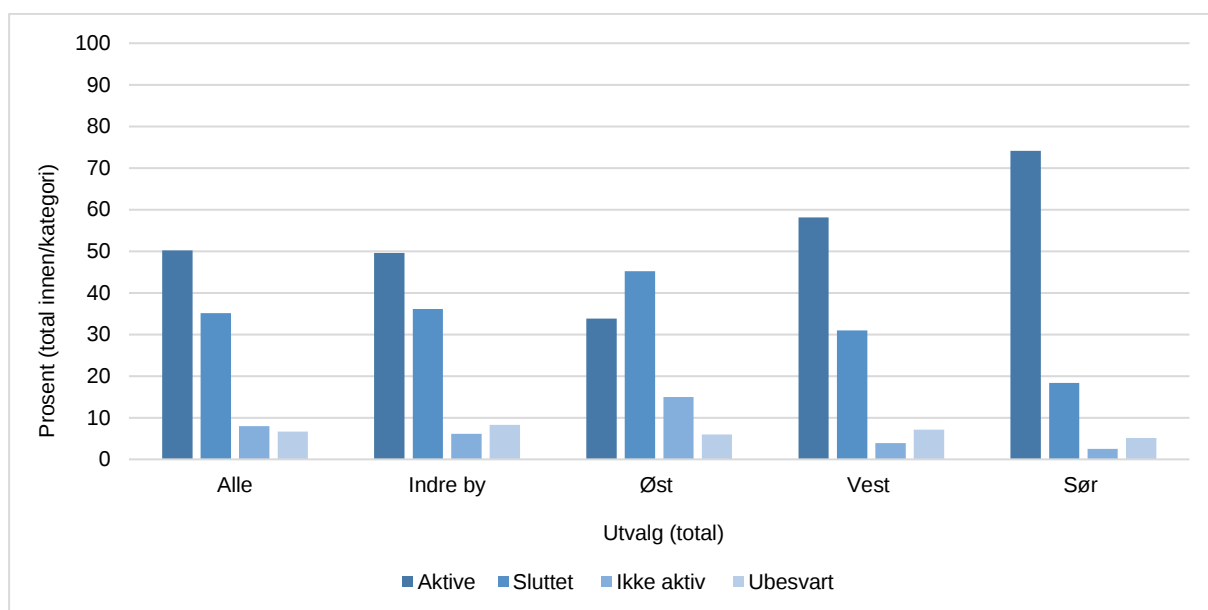
Resultat del 1: Ungdommene i utvalget

Som vist i Figur 1 (Tabell 1, Vedlegg 2) representerer ungdommene fire ulike geografiske områder i Oslo. Omtrent $\frac{1}{4}$ av utvalget rapporterte at de snakker et annet språk enn norsk hjemme (n = 168) eller at hjemmet er tospråklig (n = 89). Majoriteten av elevene snakker norsk hjemme (n = 742), og tabellen viser prosentvis fordeling av elevene som har norsk som det eneste språket de snakker hjemme.

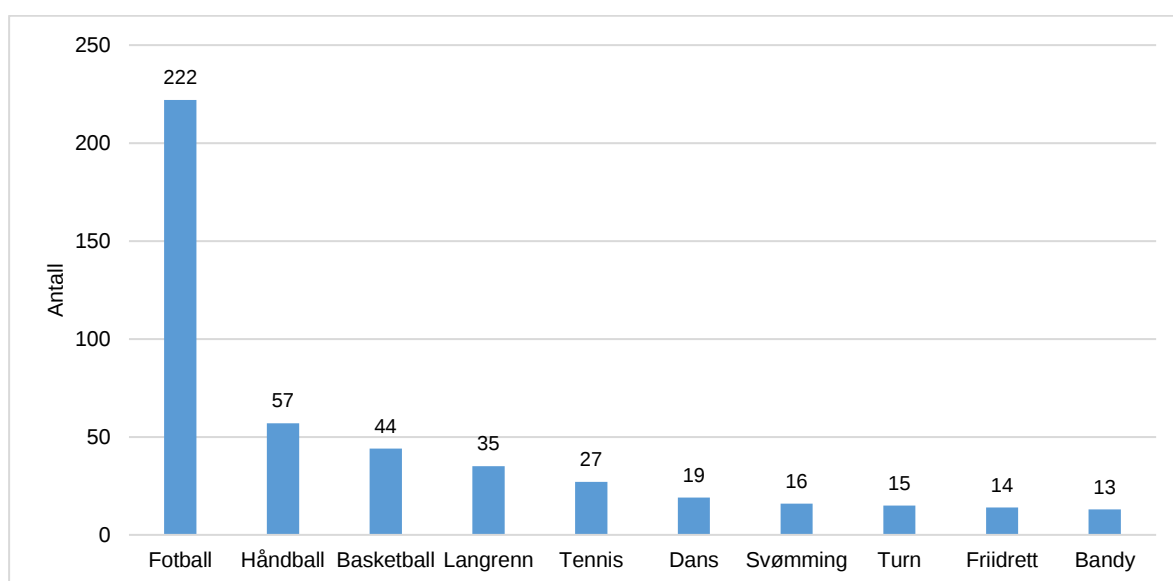

Figur 1. Utvalgets bosted i Oslo.

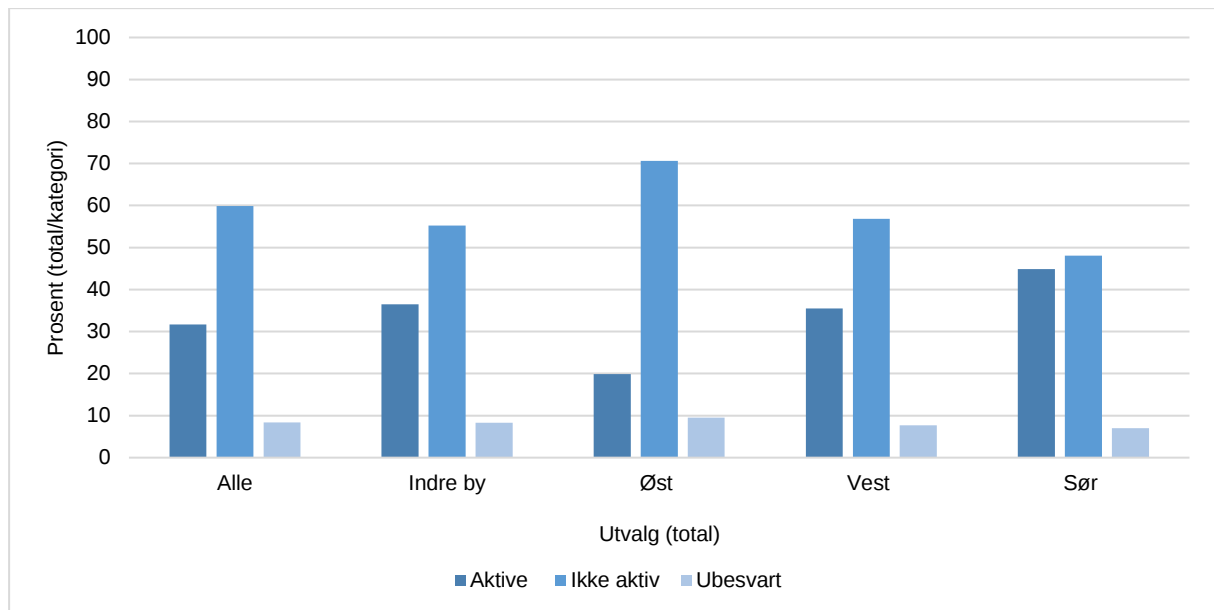
Figur 2 (Tabell 2, Vedlegg 2) viser at halvparten av alle ungdommene i studien er aktive i organisert idrett og Figur 3 (Tabell 3, Vedlegg 2) viser at fotball, håndball og basketball er oppgitt som de mest frekventerte idrettene. Nærmere en tredel opplyste at de er aktive i andre organiserte treninger eller aktiviteter (Figur 4; se også Tabell 2, Vedlegg 2) og at de mest frekventerte aktiviteten er knyttet til treningssentre etterfulgt av dans og ridning (Figur 5; se også Tabell 3, Vedlegg 2). Videre vurderte mer enn 55% av deltakerne seg som selvorganiserte (Figur 6; se også Tabell 2, Vedlegg 2), og de mest frekventerte aktiviteten var løping, styrketrening og fotball (Figur 7; se også Tabell 3, Vedlegg 2).

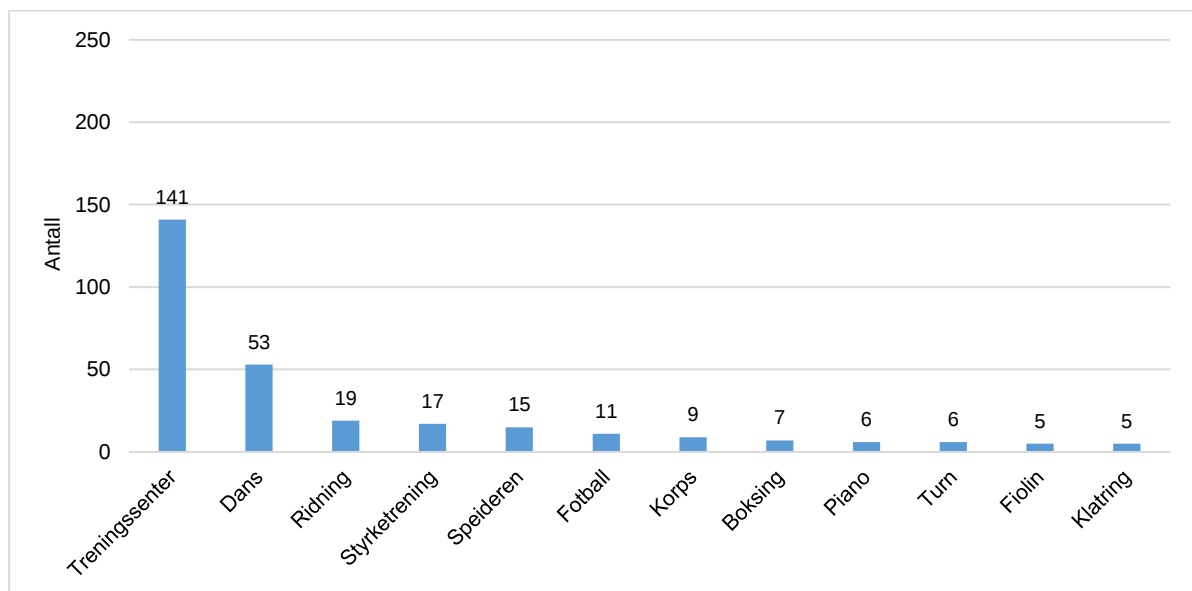
Figur 2. Ungdommenes deltakelse i organisert idrett. Oppgitt i prosent for alle og for hvert byområde.

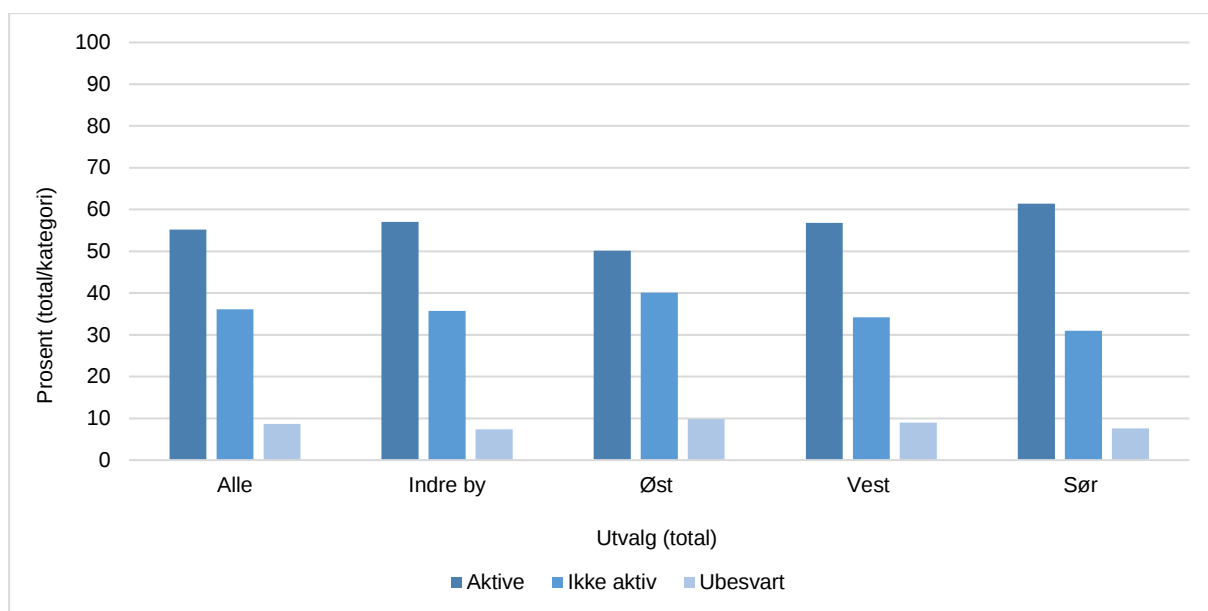
Figur 3. Oversikt over de 10 mest frekventerte aktivitetene innen kategorien organisert idrett. Grafen viser antall deltakere som angir de aktuelle idrettene.

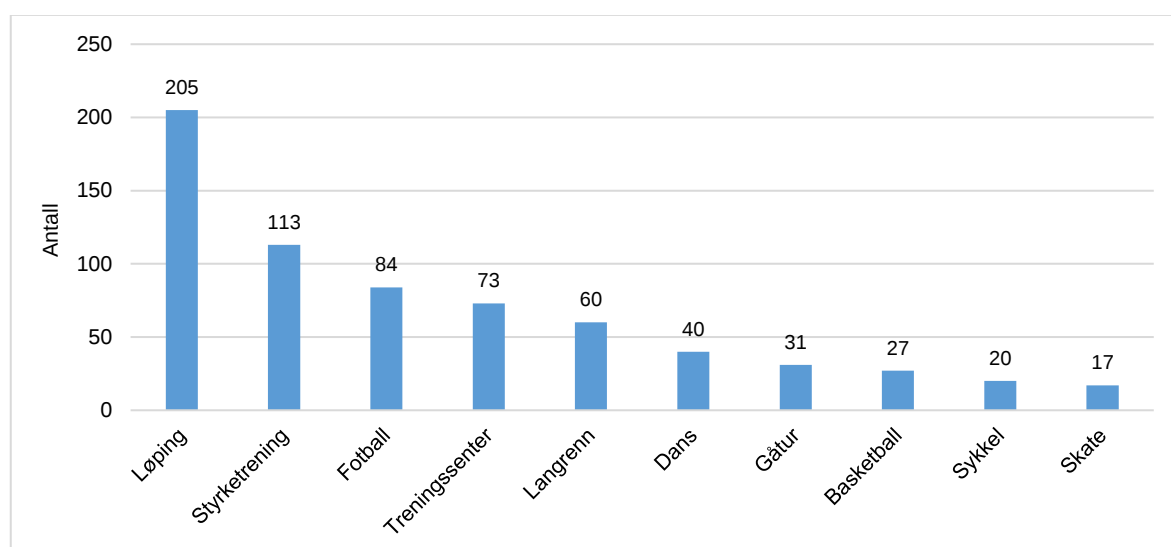
Figur 4. Ungdommenes deltakelse i annen organisert aktivitet. Oppgitt i prosent for alle og for hvert byområde.

Figur 5. Oversikt over de 10 mest frekventerte aktivitetene innen kategorien annen organisert aktivitet. Grafen viser antall deltakere som angir de aktuelle aktivitetene.

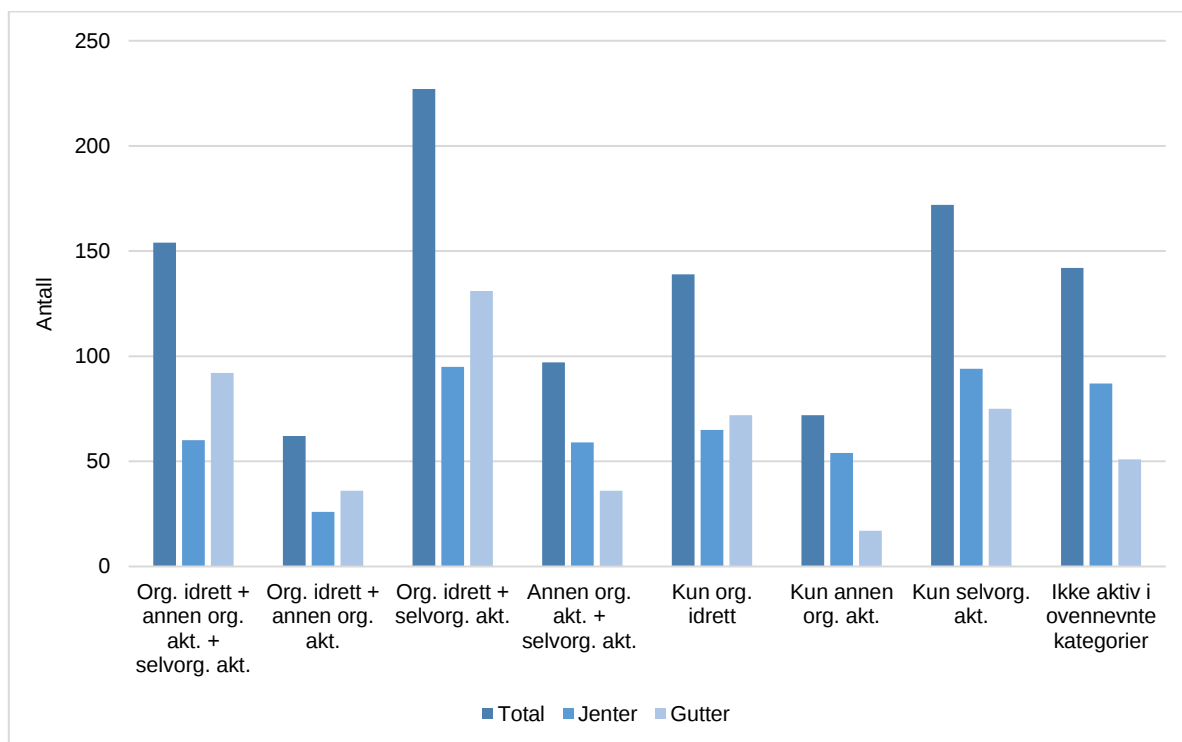
Figur 6. Ungdommenes deltakelse i selvorganisert aktivitet. Oppgitt i prosent for alle og for hvert byområde.

Figur 7. Oversikt over de 10 mest frekventerte aktivitetene innen kategorien selvorganisert aktivitet. Grafen viser antall deltakere som angir de aktuelle aktivitetene.

Som Figur 2, 4 og 6 viser er det relativt store forskjeller i rapportert aktivitetsnivå mellom byområdene. Mens ungdom i byområde øst rapporterer lite aktivitet i alle kategorier av organisering rapporterer ungdommene i byområde sør gjennomgående høyt.

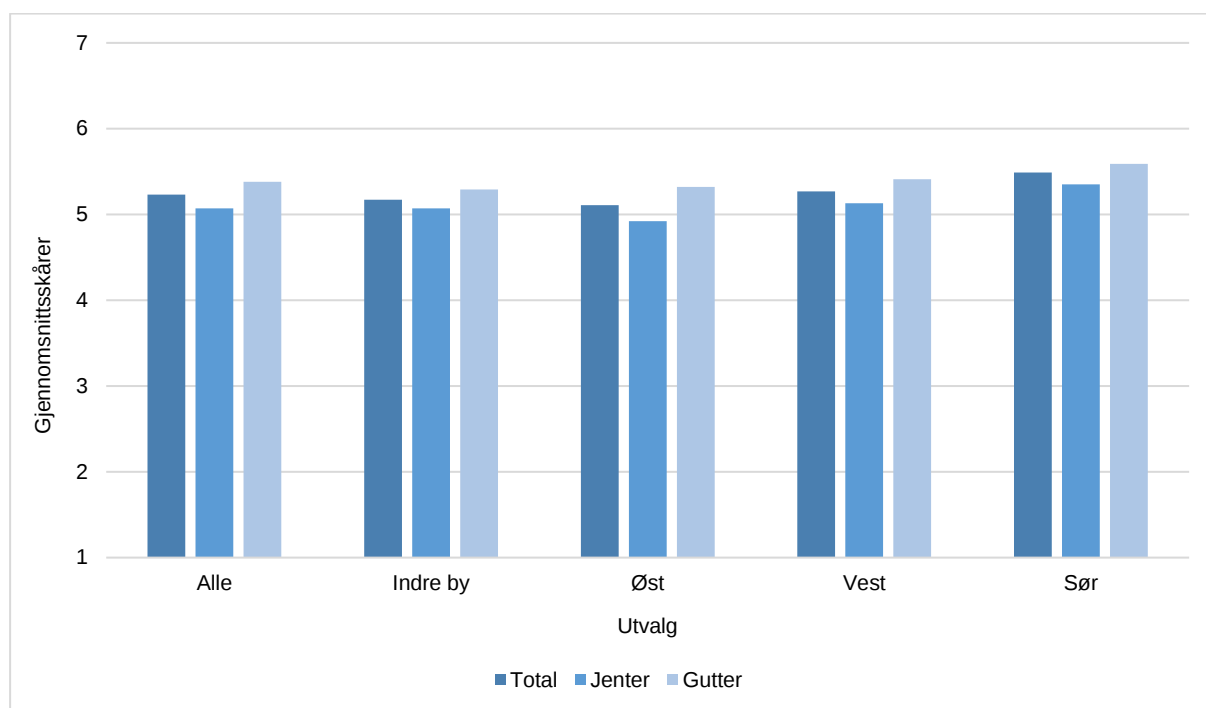
Som vist i Figur 8 (Tabell 4, Vedlegg 2) rapporterer mange at de er involvert i både organisert idrett/aktivitet og selvorganisert aktivitet. Mens 13% rapporterer kun involvering i organisert idrett rapporterer 16% kun involvering i selvorganisert aktivitet. Det er til slutt 13% som rapporterer at de ikke er involvert i noen form for aktivitet. I denne gruppa er det en signifikant overvekt av jenter.

Figur 8. Ungdommenes rapportering av aktivitetsinvolvering. Org. idrett = organisert idrett; annen org. akt. = annen organisert aktivitet; selvorg. akt. = selvorganisert aktivitet. 15 deltakere besvarte ikke variabelen kjønn. Grafen viser antall deltakere som angir de aktuelle aktivitetene.

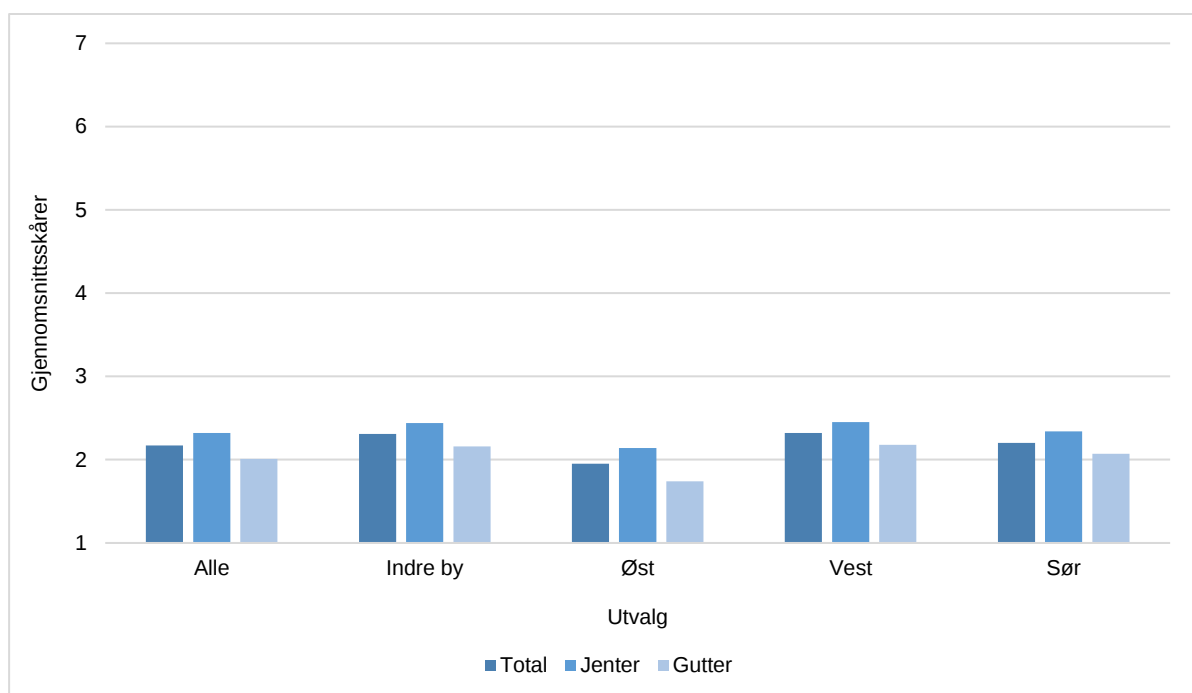
Følelser for egen fritid

Figur 9 (Tabell 5, Vedlegg 2) viser gjennomsnittsskårer for de unges positive følelser for egen fritid (tilfreds, fylt av velbehag, lykkelig, interessert, engasjert og oppslukt). Tallene viser at ungdommene uttrykker relativt høy grad av positive følelser for egen fritid. ANOVA-analyser viser imidlertid at positive følelser for egen fritid har en sammenheng med kjønn ($F = 12,67/p < .001$) og med byområde ($F = 3,20/p < .05$). Gutter ($M = 5,38$) skårer signifikant høyere enn jenter ($M = 5,07$; $p < .001$), og ungdommer fra byområde sør ($M = 5,49$) skårer signifikant høyere enn de fra byområde øst ($M = 5,11$; $p < .01$). Det er viktig å merke seg at kjønn og byområde tilsammen bare forklarer i overkant av 2,5% av variansen i positive følelser for egen fritid.

Figur 9. Gjennomsnittsskårer for positive følelser over egen fritid (skala 1-7).

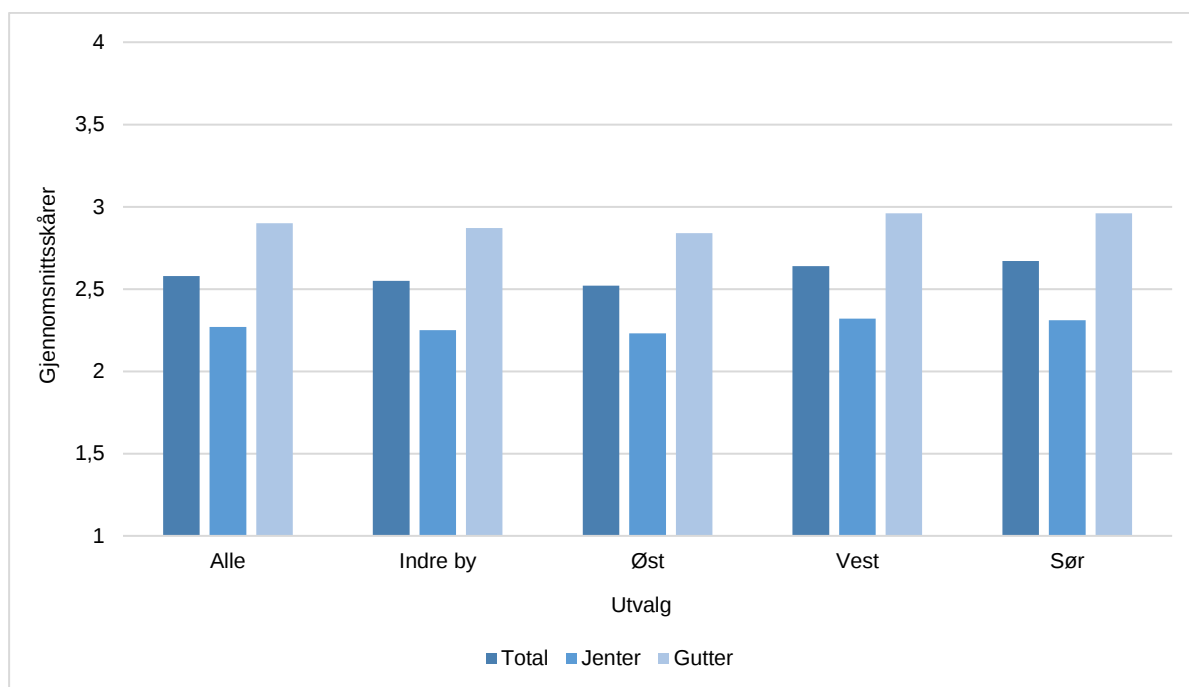
Figur 10 (Tabell 6, Vedlegg 2) viser gjennomsnittsskårer for de unges negative følelser for egen fritid (sinne, tristhet, redsel). Tallene viser at ungdommene i gjennomsnitt uttrykker relativt lite negative følelser overfor egen fritid. ANOVA-analyser viser imidlertid at negative følelser for egen fritid har en sammenheng med kjønn ($F = 16,65/p < .001$) og med byområde ($F = 7,36/p < .001$). Jenter ($M = 2,32$) rapporterer generelt høyere på negative følelser enn gutter ($M = 2,01$; $p < .001$), og byområde øst ($M = 1,95$) skiller seg signifikant fra byområde indre by ($M = 2,31$; $p < .01$) og byområde vest ($M = 2,32$; $p < .001$). Det er imidlertid kun 4,1% av variansen i negative følelser for egen fritid som skyldes kjønn og byområde.

Figur 10. Gjennomsnittsskårer for negative følelser over egen fritid (skala 1-7).

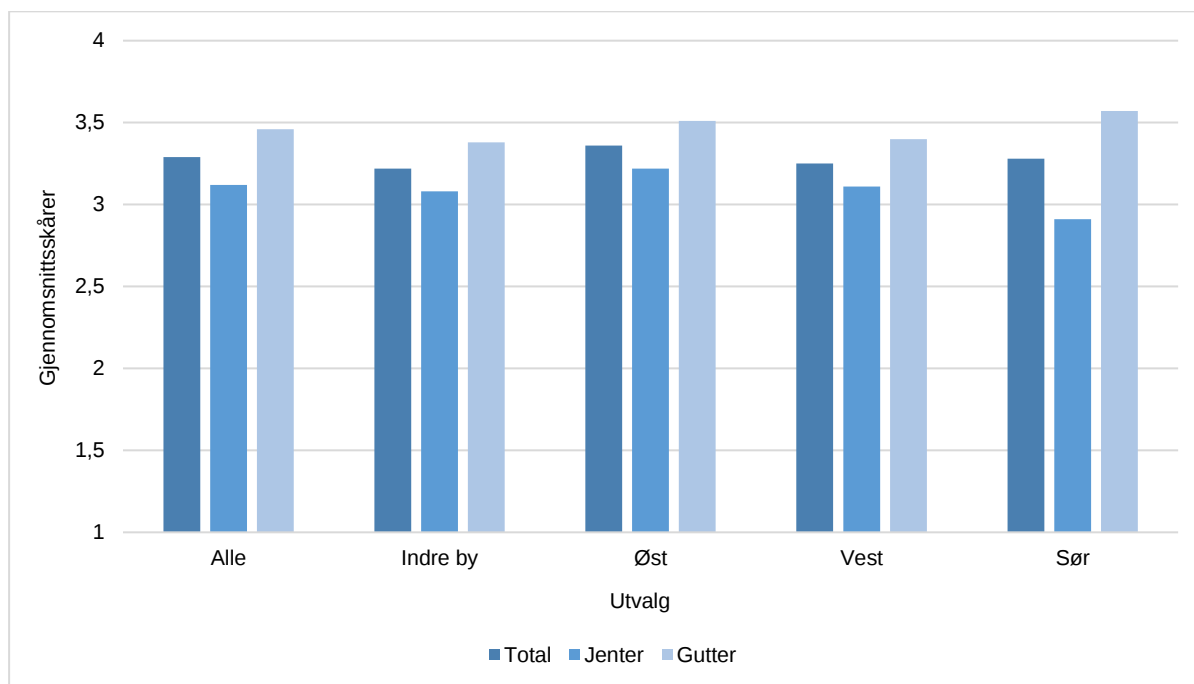
Selvoppfattelse

Figur 11 (Tabell 7, Vedlegg 2) viser gjennomsnittsskåre for de unges oppfattelse av atletisk kompetanse. Her rapporterer ungdommene på en skala fra 1 til 4. ANOVA-analyser viser relativt store kjønnsforskjeller der gutter ($M = 2,90$) rapporterer signifikant høyere atletisk kompetanse sammenlignet med jentene ($M = 2,27$; $F = 154,69/p < .001$). Det er 14,3% av variansen i denne variabelen som skyldes kjønn. På denne variabelen fant vi ingen forskjeller mellom bydelene.

Figur 11. Gjennomsnittsskåre for rapportert oppfattelse av atletisk kompetanse (skala 1-4).

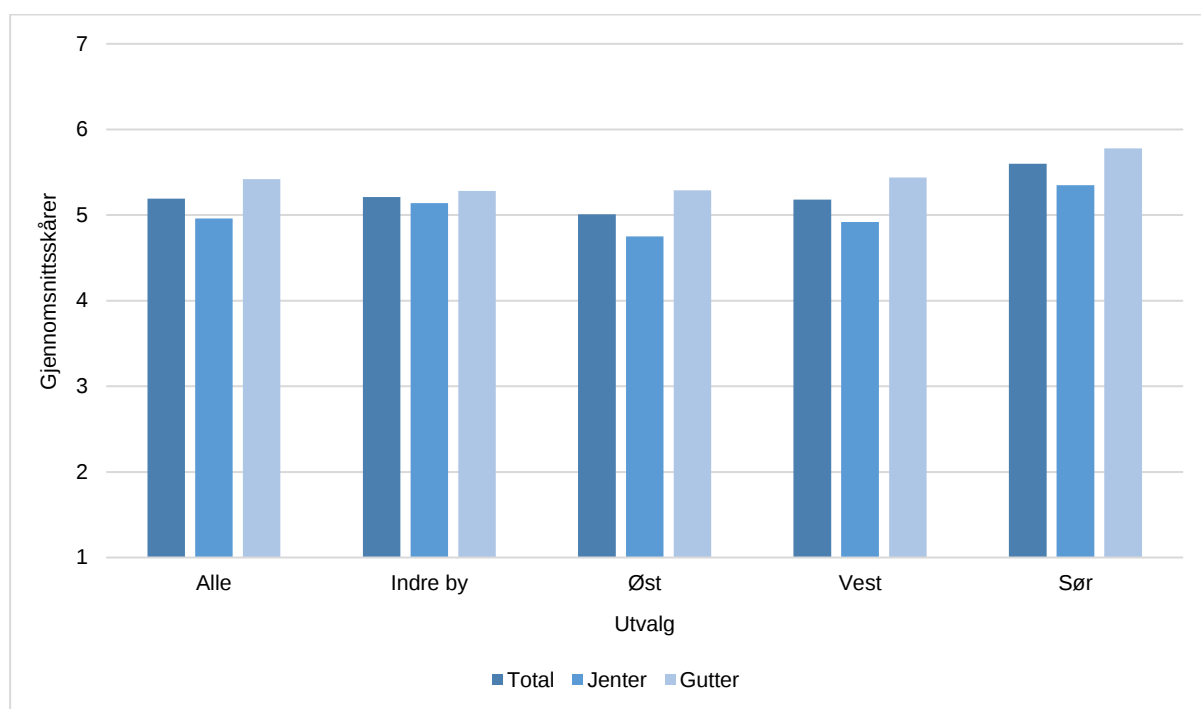
Figur 12 (Tabell 8, Vedlegg 2) viser gjennomsnittsskårer for de unges generelle selvoppfattelse. ANOVA-analyser viser relativt store kjønnsforskjeller der gutter ($M = 3,46$) rapporterer signifikant mer positiv selvoppfattelse sammenlignet med jentene ($M = 3,12$; $F = 57,61/p < .001$). Kjønn forklarer 5,7 % av variansen i generell selvoppfattelse mens det ikke er forskjeller mellom byområder.

Figur 12. Gjennomsnittsskårer for rapportert oppfattelse av generell selvoppfattelse (skala 1-4).

Iver etter å være i fysisk aktivitet

Figur 13 (Tabell 9, Vedlegg 2) viser gjennomsnittsskårer for de unges rapporterte iver etter å være i fysisk aktivitet på en skala fra en til sju. ANOVA-analyser viser at gutter ($M = 5,42$) rapporterer signifikant høyere iver etter å være i fysisk aktivitet sammenlignet med jenter ($M = 4,96$; $F = 20,27/p < .001$). Det er også forskjeller hvordan ungdom fra de ulike byområdene rapporterer. Byområde sør ($M = 5,60$) skiller seg fra alle andre byområder ($M \leq 5,21$; $F = 5,64/p < .01$). På tross av forskjellene forklarer ikke kjønn mer enn 2,1% av variansen mens byområde kun forklarer 1,8% av variansen i rapportert iver etter å være i aktivitet.

Figur 13. Gjennomsnittsskårer for rapportert iver etter å være i fysisk aktivitet (skala 1-7).

Oppsummering

Deltakerne i denne undersøkelsen er 1065 ungdommer fra 10. klasse ved 12 ulike skoler i Oslo. Skolene representerer byområdene indre by, øst, vest og sør. Majoriteten snakker norsk som hovedspråk hjemme. Halvparten av ungdommene rapporterte at de er aktive innen organisert idrett, mens mer enn halvparten rapporterte at de selvorganiserer aktiviteter. Hvor ofte ungdommene er aktive har vært vanskelig å registrere, men vi vet at ca. 13% ikke rapporterer noe aktivitet. Ungdom fra byområde øst rapporterer betydelig mindre aktivitet sammenlignet med alle de andre byområdene og jentene rapporterer mindre aktivitet enn guttene.

Hvis vi ser bort fra aktivitetsnivået er det relativt små forskjeller mellom ungdommenes oppfattelse av seg selv, sin egen fritid og iver etter å være i aktivitet. På tross av flere avvik rapporterer ungdommene generelt høy grad av positive følelser og mindre grad negative følelser for egen fritid. Det er en tydelig kjønnsforskjell ved at gutter rapporterer mer positive følelser, mens jenter rapporterer mer negative følelser. I tillegg rapporterer ungdommer fra byområde øst i lavere grad både positive og negative følelser. De er altså mindre lykkelig og engasjerte, men samtidig mindre redde, sinte eller triste. Ungdom fra byområde sør rapporterer i høy grad positive følelser og ungdom fra byområde vest rapporterer mer negative følelser. Dette er interessante tall, men det må understrekes at forskjellene statistisk sett er lave.

For både generell selvoppfattelse og oppfattelse av egen atletisk kompetanse, rapporterer utvalget totalt en middels til høy skåre, hvorav gutter skårer signifikant høyere enn jenter. Det er derfor en stor del av variansen i denne variabelen som skyldes kjønn. Her er det derimot ingen tydelige forskjeller mellom de ulike byområdene.

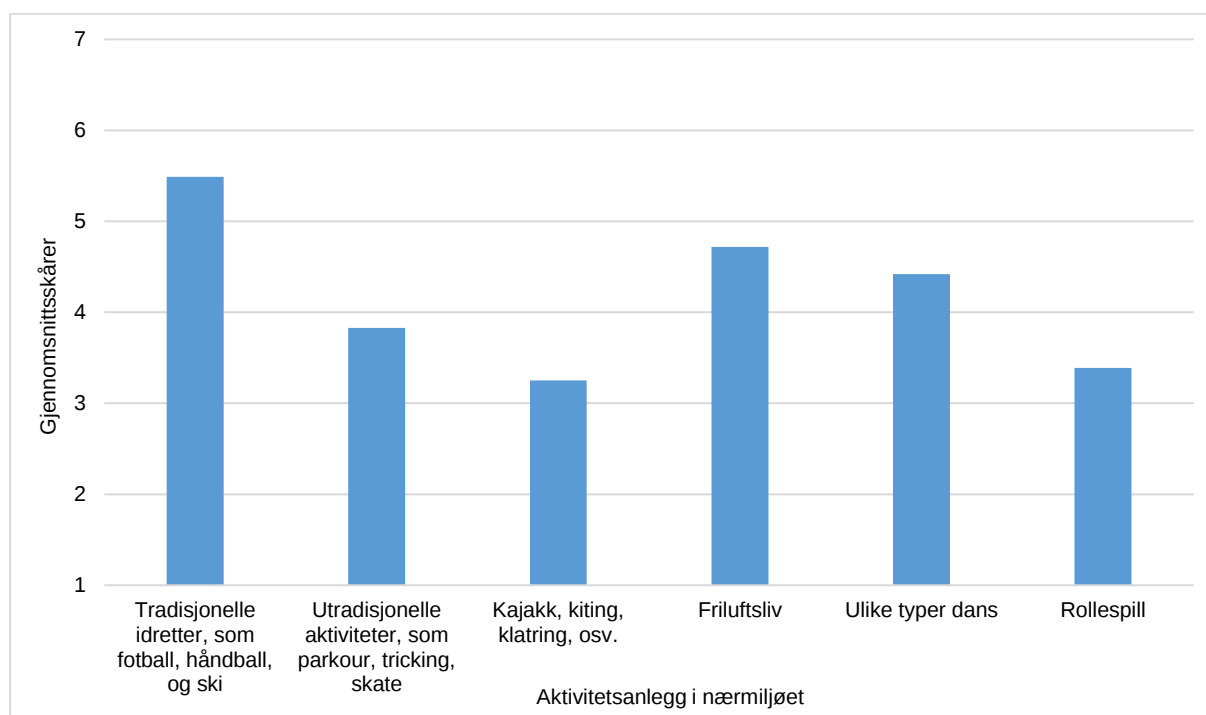
Gutter rapporterer også høyere skårer enn jentene på variabelen "iver etter å være i fysisk aktivitet". Her rapporterer også ungdom fra byområde sør betydelig høyere skårer enn ungdommer fra de andre byområdene.

Resultat del 2: Ungdommenes rapportering av eksisterende aktivitets- og anleggstilbud

I del 2 i denne spørreundersøkelsen ble det samlet informasjon om eksisterende anlegg og tilbud i de unges nærområde.

Eksisterende anlegg

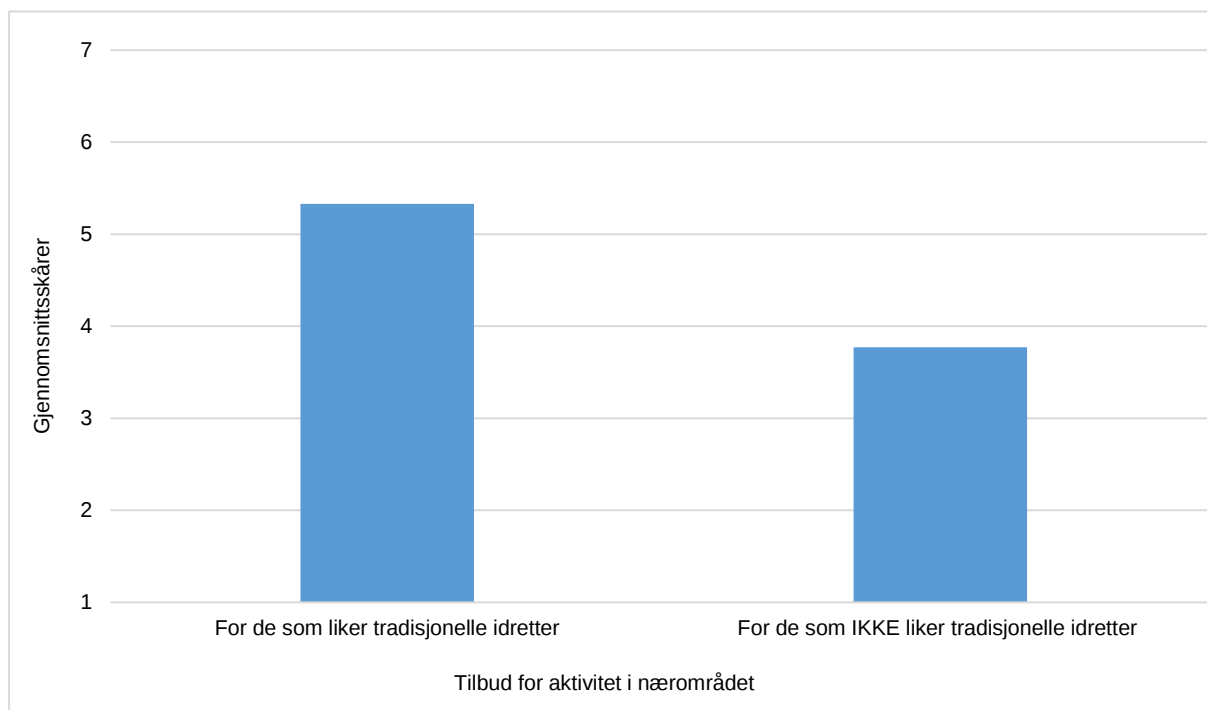
Figur 14 (Tabell 10, Vedlegg 2) viser ungdommenes rapportering av eksisterende anlegg i sine nærområder. Ungdommene er relativt enige om at det finnes tradisjonelle anlegg for de som er interessert i tradisjonelle idretter, som fotball, håndball, ski osv. Derneft mener de at det finnes en del anlegg for tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og for dans, mens de relativt sett hevder at det finnes færre anlegg for utradisjonelle aktiviteter og rollespill.

Figur 14. Ungdommenes vurdering av hvilke aktivitetsanlegg som finnes i nærområdet (skala 1-7).

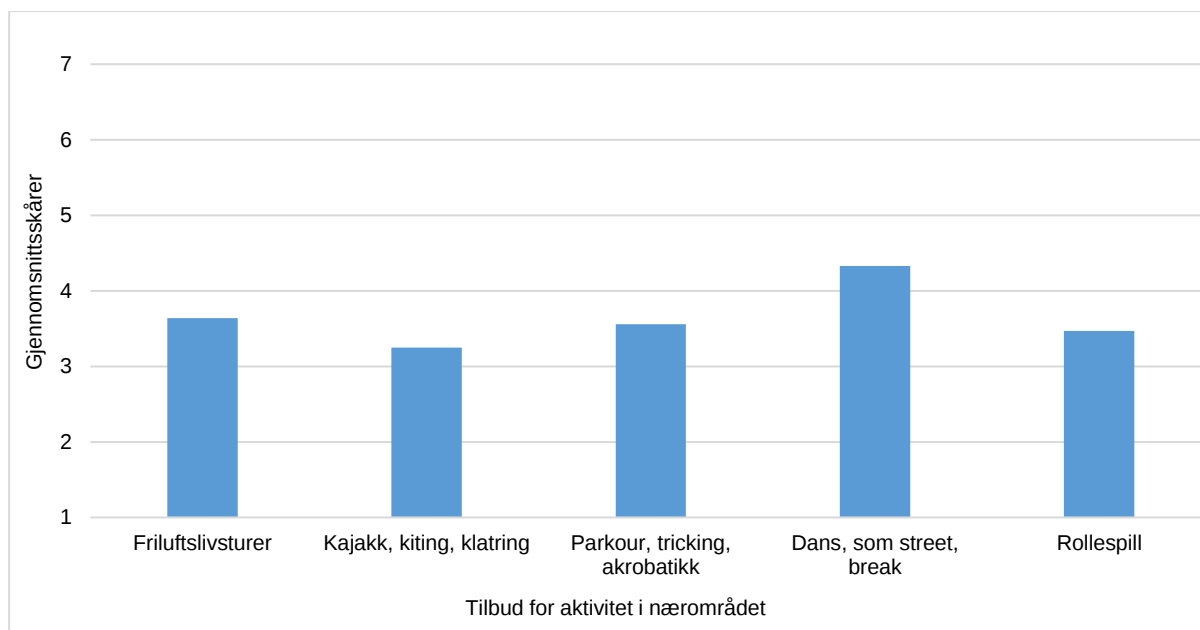
Eksisterende tilbud

Resultatene som kommer fram av Figur 15 (Tabell 11, Vedlegg 2) bekrefter resultatene som er presentert over om eksisterende anlegg. Ungdommene rapporterer at lokalmiljøet har et signifikant bedre tilbud til ungdom som liker tradisjonelle idretter ($M = 5,33$) sammenlignet med de som ikke liker tradisjonelle idretter ($M = 3,77$; $t = 25,05$ / $p < .001$).

Figur 15. Ungdommenes vurdering av tilbud innen tradisjonelle vs. ikke-tradisjonelle idretter i nærområdet (skala 1-7).

Figur 16 (Tabell 11, Vedlegg 2) viser ungdommenes respons på vårt spørsmål om hva som finnes av tilbud om utradisjonelle aktiviteter. Som antydnet i figuren rapporterer ungdommene relativt lave skårer på disse aktivitetene.

Figur 16. Ungdommenes vurdering av tilbud innen utradisjonelle aktiviteter/idretter i nærområdet (skala 1-7).

Oppsummering

Resultatene i denne delen viser tydelig at deltakerne opplever at de har flere anlegg og tilbud for tradisjonelle aktiviteter og idretter sammenlignet med mer utradisjonelle aktiviteter og idretter. Ungdommene levner liten tvil om at det finnes mer anlegg for de som liker tradisjonelle idretter enn de som ikke liker tradisjonelle idretter. I spørreskjemaets kommentarfelt skrev en del unge inn at tilgangen på svømmehaller (spesielt for de som ikke tilhører en svømmeklubb), samt til haller/baner for å drive basketball og volleyball, ikke er tilstrekkelig. I tillegg ble det etterlyst treningssenter for ungdom (uten aldersgrense), langrennsanlegg (spesielt for rulleski), anlegg for ridning, anlegg for å drive kampsport (spesielt boksing), og en trampolinepark/-hall. Det var ikke alle som brukte kommentarfeltet og det understrekes at disse kommentarene kan betraktes som utslag av spesielle interesser fra enkeltungdommer.

Resultat del 3: Ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune

I denne delen spurte vi ungdommene om hvordan de mener Oslo kommune burde bruke pengene hvis kommunen skulle investere 100 millioner kroner til ungdomsaktivitet. Vi ba ungdommene respondere på utsagn som angikk 1) anlegg/organisering, 2) om grupper av ungdom som burde prioriteres og 3) enkelte former for aktivitet.

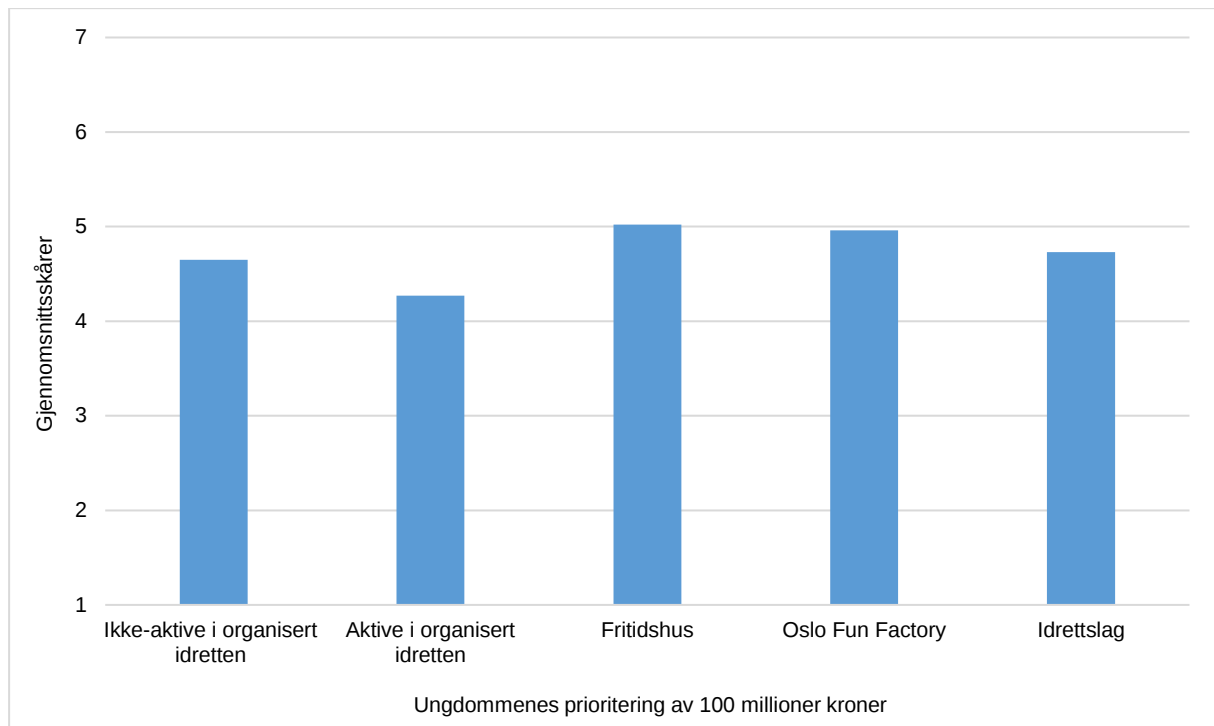
Som vist i Tabell 1 og Figur 17 mener ungdommene at pengene bør gå til nye utradisjonelle møteplasser som i dag ikke eksisterer (fritidshus hvor en kan låne utstyr og teste ut nye aktiviteter uten forpliktelse, samt en stor hall for nye alternative aktiviteter), men også til møteplasser som allerede finnes fra før (idrettslag/flere haller og til dels flere skiløyper).

Tabell 1

Ungdommenes respons på utsagn om hva Oslo kommune bør bruke penger på.

Påstand	Faktor	N	Skala	M	SD
De som IKKE finner seg til rette i den organiserte idretten	1	1010	1-7	4,65	1,73
De som allerede ER aktive i den organiserte idretten	2	1020	1-7	4,27	1,80
Fritidshus for unge der en kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser	1	1012	1-7	5,02	1,66
En stor hall sentralt i Oslo (Oslo Fun Factory) hvor alle som vil danse, skate, sykle, klatre, drive akrobatikk og annet kan møtes	1	1010	1-7	4,96	1,93
Idrettslag der det kan trenes og konkurreres i tradisjonelle idretter som fotball, håndball og ski	2	1005	1-7	4,73	1,67
Flere haller/baner for ballspill	2	1009	1-7	4,72	1,94
Flere skiløyper	1	1007	1-7	3,70	1,86
Nye aktiviteter som for eksempel street dance, break og annen dans	1	1008	1-7	4,33	1,77
Nye aktiviteter som longboard, tricking, parkour, utforsykling	1	1005	1-7	4,19	1,79
Nye aktiviteter som kajakk, seiling, kiting, stisykling	1	1007	1-7	4,01	1,81
Fisketurer, jegerprøve, jakt, turer i skog, på fjell og sjø	1	1011	1-7	3,99	1,88
Nye aktiviteter for de som er interessert i hund eller hest	1	1012	1-7	3,92	1,88

Note. N = antall; M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

Figur 17. Ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune (skala 1-7).

Hvis vi sammenligner skårene på "idrettslag" ($M = 4,73$) og "fritidshus" ($M = 5,02$) finner vi at ungdommene mener at penger til fritidshus bør prioriteres høyere enn penger til idrettslag ($t = 4,41/p < .001$).

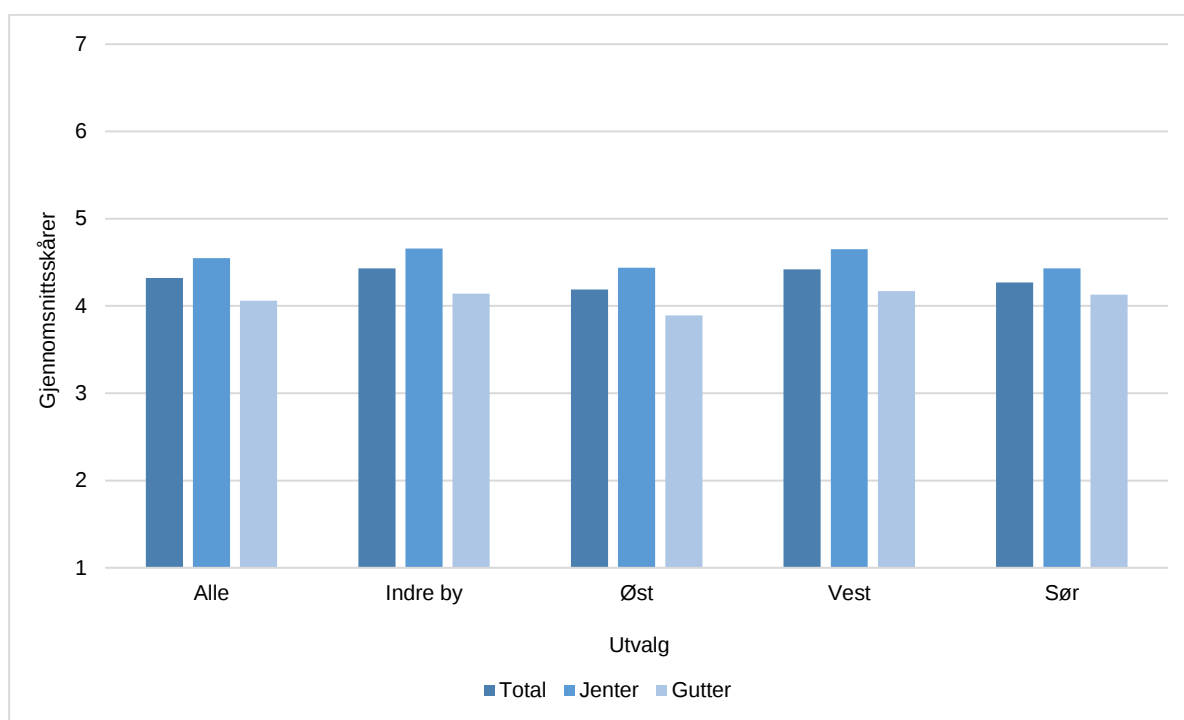
Tabell 1 og Figur 17 viser videre at ungdommene mener at både de som allerede er aktive ($M = 4,27$) i den organiserte idretten og de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten ($M = 4,65$) bør prioriteres, men når vi sammenligner skårene finner vi at ungdommene mener kommunen bør prioritere de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten foran de som allerede er etablerte i organisert idrett ($t = 4,66/p < .001$). Nederste del av Tabell 1 viser hvordan ungdommene mente at kommunen burde prioritere et utvalg av nye aktiviteter⁴.

Vi undersøkte videre hvordan responsen fra ungdommene grupperte seg sammen gjennom en faktoranalyse. Vi kunne identifisere to statistisk baserte faktorer (se Tabell 1) som indikerer retning på anbefalingene: 1) prioritering av utradisjonell organisering, ikke idrettsaktive og

⁴ I et eget kommentarfelt i skjemaet kom det fram at pengene burde brukes til å bygge svømmehaller, flere (men mindre) steder som "Oslo Fun Factory" (som i Tabell 1), treningssenter for ungdom, tartanbane for løping og andre aktiviteter, basketball og fotballhaller/-baner, golfanlegg, og skateparker/-haller, og mer spesifikt en hall på Ammerud, en hall på Abildsø, friidrett nær Grorud, og en baskethall på Furuset.

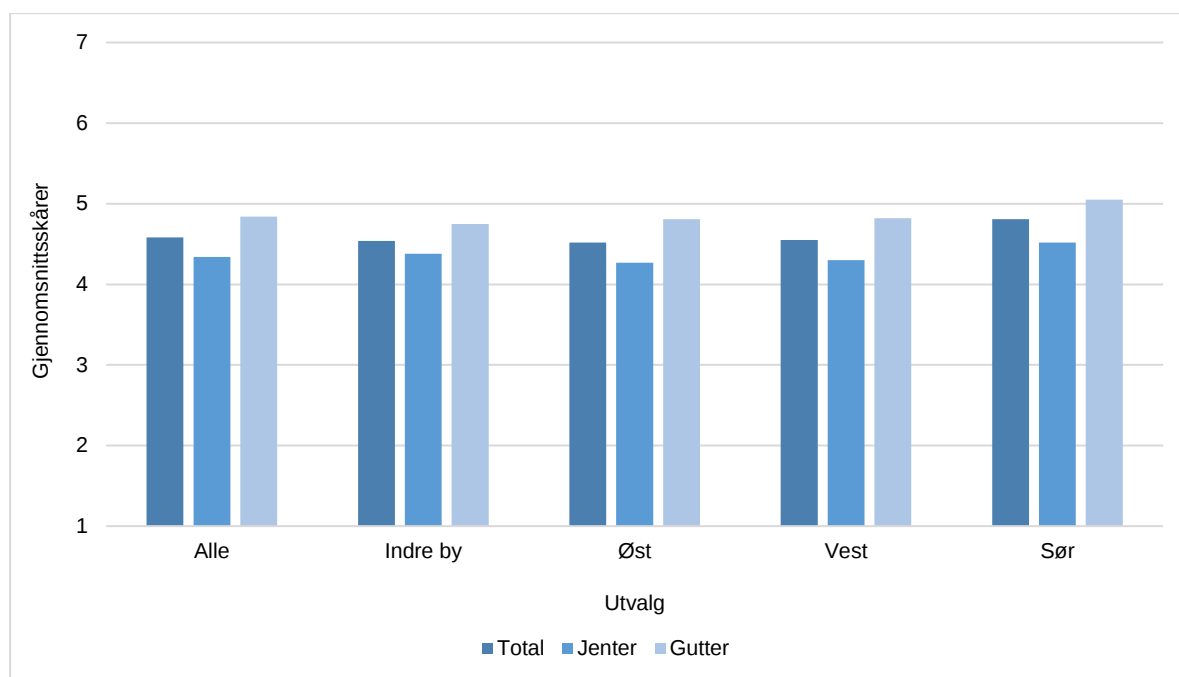
utradisjonelle aktiviteter (faktor 1) og 2) tradisjonell organisering, idrettsaktive og tradisjonelle aktiviteter (faktor 2).

Figur 18 (Tabell 12, Vedlegg 2) viser ungdommenes skårer på faktor 1. ANOVA-analyser viser relativt store kjønnsforskjeller der jenter ($M = 4,55$) rapporterer signifikant høyere skårer på denne faktoren enn gutter ($M = 4,06$; $F = 32,83/p < .001$). Vi fant ingen forskjell mellom bydeler når kjønn var kontrollert for.

Figur 18. Gjennomsnittsskårer for rapportering av utradisjonell organisering, ikke aktive og utradisjonelle aktiviteter (skala 1-7).

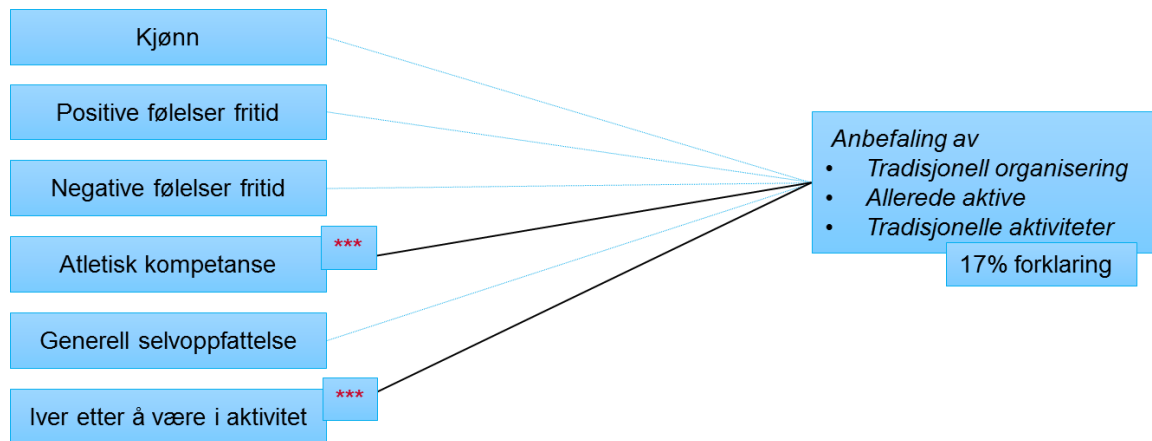
Figur 19 (Tabell 13, Vedlegg 2) viser ungdommenes skårer på faktor 2. ANOVA-analyser viser relativt store kjønnsforskjeller der jenter ($M = 4,34$) rapporterer signifikant lavere skårer på denne faktoren enn gutter ($M = 4,84$; $F = 26,00/p < .001$). Kjønn forklarte imidlertid bare 3 prosent av variansen og vi fant ingen forskjell mellom bydeler når kjønn var kontrollert for.

Figur 19. Gjennomsnittsskårer for rapportering av tradisjonell organisering, allerede aktive og tradisjonelle aktiviteter (skala 1-7).

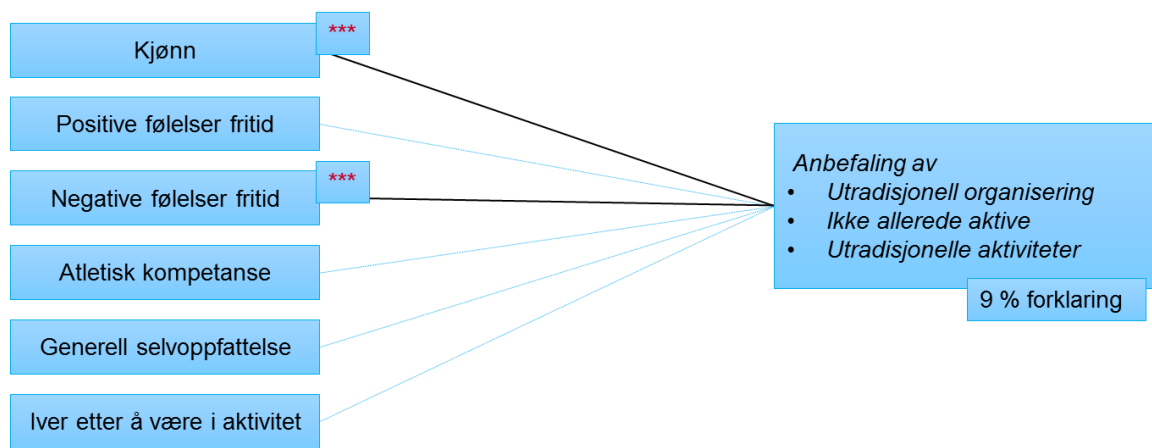
I et forsøk på å finne tydeligere sammenhenger mellom variansen blant ungdommene i utvalget og skårene på de to retningsgivende anbefalingene satte vi opp to regresjonsmodeller der vi testet sammenhengen mellom kjønn, skårer på følelser for egen fritid, oppfattelse av atletisk kompetanse, generell selvoppfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet på den ene siden og hver av de to retningsgivende anbefalingene (tradisjonell/utradisjonell) på den andre siden (Figur 20).

Analysene viste at de nevnte variablene tilsammen forklarte 17% av sammenhengen med variabelen som indikerer tradisjonell prioritering, men at det bare var iver etter å være i aktivitet og oppfattelse av atletisk kompetanse som viste signifikant sammenheng. Det betyr at ungdom som skårer høyt på oppfattelse av egen kroppslig kompetanse og iver etter å være i aktivitet, også skårer høyt på variabelen tradisjonell prioritering. Ungdom som skårer lavt på kroppslig kompetanse og iver skårer tilsvarende lavt på den samme variabelen.

Figur 20. Sammenhengen mellom kjønn, skårer på følelser for egen fritid, oppfattelse av atletisk kompetanse, generell selvpoppfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet og tradisjonelle anbefalinger. * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

Ved en tilsvarende analyse av variabelen som indikerer en utradisjonell prioritering fant vi andre sammenhenger og en lavere forklaringsprosent (9%; Figur 21). Her bidro kjønn og negative følelser for egen fritid til å forklare sammenhengen. Det betyr i praksis at jenter i større grad enn gutter, og ungdommer med høye skårer på negative følelser for egen fritid tenderer til å skåre høyt på støtte til utradisjonell organisering, utradisjonell aktivitet og de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten. Det vil si at det er en sammenheng mellom ungdommenes skåre på følelser som tristhet, redsel og sinne i forhold til egen fritid og skåren på variabelen som antyder at kommunen bør prioritere utradisjonelle tilbud.

Figur 21. Sammenhengen mellom kjønn, skårer på følelser for egen fritid, oppfattelse av atletisk kompetanse, generell selvpåfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet og utradisjonelle anbefalinger. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

Oppsummering

Ungdommene er relativt tydelig på at kommunen bør utvikle utradisjonelle arenaer framfor å støtte idrettslag, og kommunen bør først og fremst støtte de som ikke finner seg til rette i den tradisjonelle idretten. Gjennom statistiske analyser identifiseres to retninger av prioriteringer. En peker i retning av idrettslag, tradisjonelle aktiviteter og de som allerede er aktive, og en annen peker i retning av utradisjonell tilrettelegging, utradisjonelle aktiviteter og de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten. Den tradisjonelle retningen støttes av ungdommer med høy atletisk kompetanse og stor iver etter å være i aktivitet. Den utradisjonelle retningen støttes primært av ungdom med negative følelser for sin egen fritid og av jenter spesielt.

Resultat del 4: Ungdommenes individuelle ønsker

Aktivitetsønsker

Analysene gjennomført i Resultat del 3 indikerer hva og hvem ungdommene mener at Oslo kommune bør prioritere i fremtiden. For å finne fram til mer individuelle preferanser ba vi ungdommene vurdere sin personlige interesse for en rekke tradisjonelle og utradisjonelle aktivitetstilbud på en skala fra 1 (Ikke interessant for meg) til 7 (Svært interessant for meg; se Tabell 2).

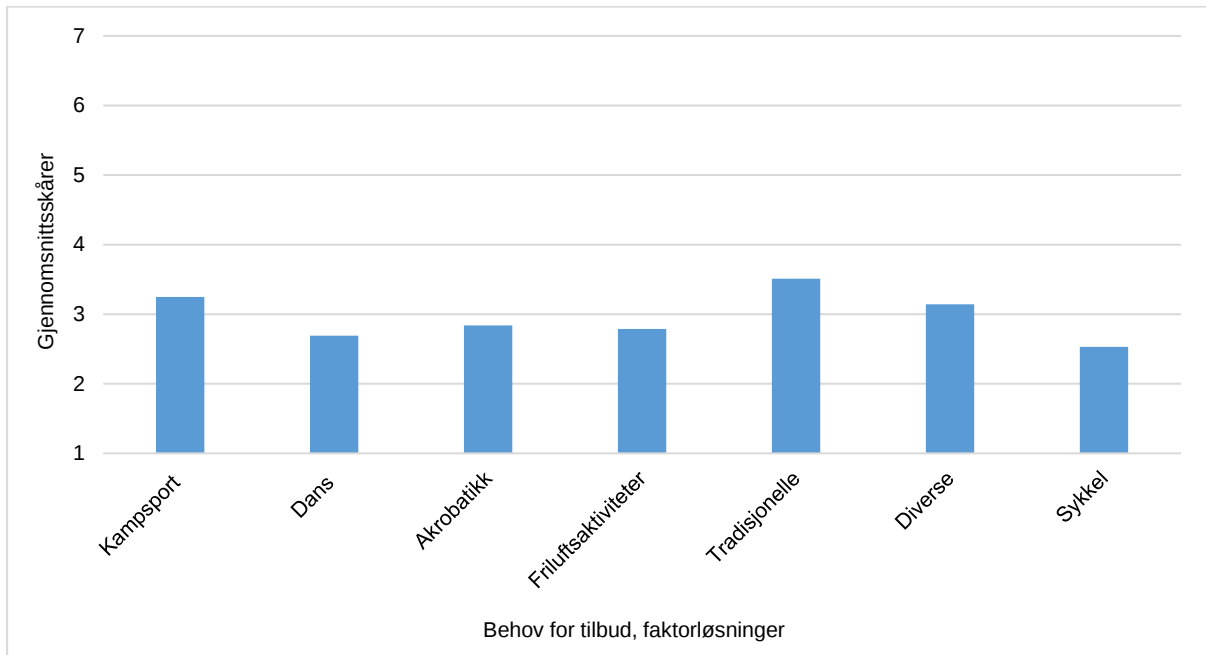
Tabell 2

Rangering av behov for tilbud og faktorløsninger for disse tilbudene

Tilbud	N	Skala	Faktor	M	SD
Trampoline	1019	1-7	1	3.90	2.15
Parkour/free running	1007	1-7	1	3.04	2.08
Turn	1013	1-7	1	2.96	2.05
Snowboard	1023	1-7	1	2.92	1.97
Stuping	1020	1-7	1	2.86	1.96
Skateboard	1009	1-7	1	2.60	1.90
Longboard	1015	1-7	1	2.41	1.80
Tricking	994	1-7	1	2.35	1.80
Street dance	1013	1-7	2	2.86	2.06
Flash mob dance	1002	1-7	2	2.71	2.08
Break	1010	1-7	2	2.56	1.94
Boksing	1023	1-7	3	3.91	2.23
Judo	1018	1-7	3	3.01	2.06
Bryting	1024	1-7	3	2.90	2.06
Turer i friluft (skog, vidde eller sjø)	1011	1-7	4	3.17	2.11
Jakt	1009	1-7	4	2.94	2.15
Kano	1012	1-7	4	2.81	1.99
Fiske	1006	1-7	4	2.75	2.01
Kajak	1010	1-7	4	2.67	1.95
Kiting	1007	1-7	4	2.45	1.86
Fotball	1019	1-7	5	4.24	2.35
Alpint	836	1-7	5	3.56	2.20
Håndball	1020	1-7	5	3.28	2.07
Langrenn	1018	1-7	5	2.94	2.02
Svømming	1010	1-7	6	3.93	1.99
Trene/drive aktiviteter med hunder	1011	1-7	6	2.94	2.21
Trene/drive aktiviteter med hester	1014	1-7	6	2.60	2.11
Landeveissykling	1019	1-7	7	2.69	1.88
Utforsykling	1017	1-7	7	2.61	1.89
Stisykling	1013	1-7	7	2.60	1.88
Trial-sykling	1007	1-7	7	2.33	1.74

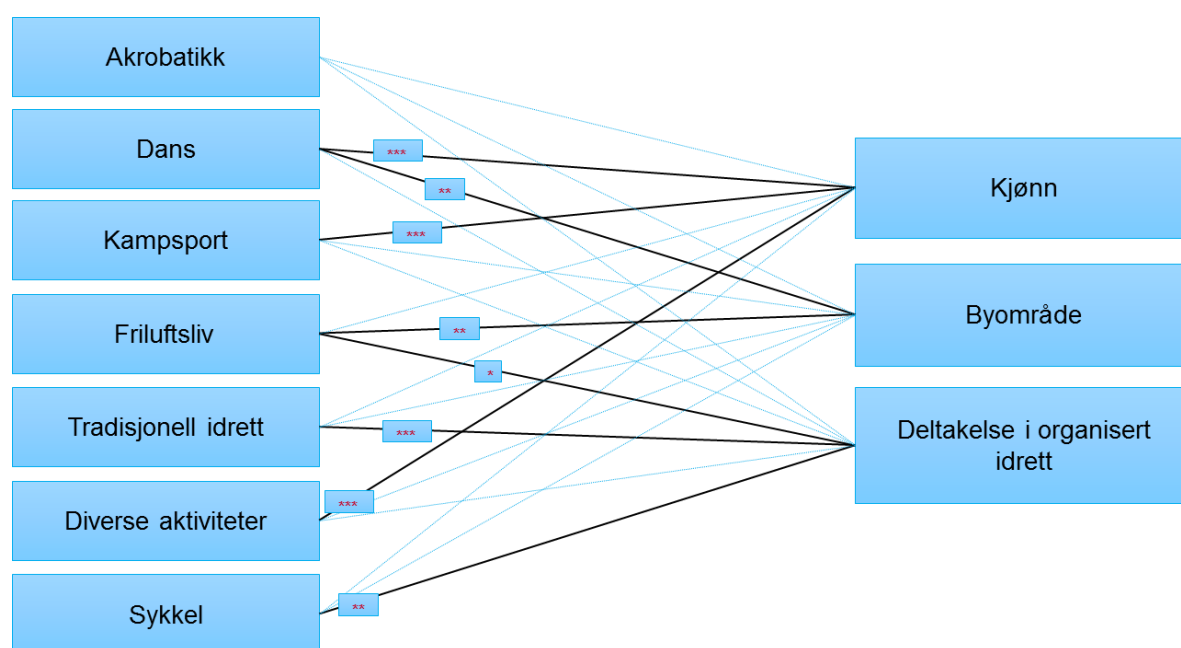
Note. N = antall; M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

Standardavviket indikerer relativt høy variasjon og det var ingen aktiviteter som skilte seg ut med svært høye skårer. Resultatene i Tabell 2 indikerer at aktiviteter som fotball, trampoline, boksing og alpint rangeres middels høyt av hele utvalget. En faktoranalyse viste videre hvilke aktiviteter de samme deltakerne rangerte høyt, og de ulike aktivitetstilbudene ble delt inn i syv faktorer (se Tabell 2 og Figur 22).

Figur 22. Gjennomsnittsskårer for faktorløsninger av deltakernes vurdering av behov for aktivitetstilbud (skala 1-7).

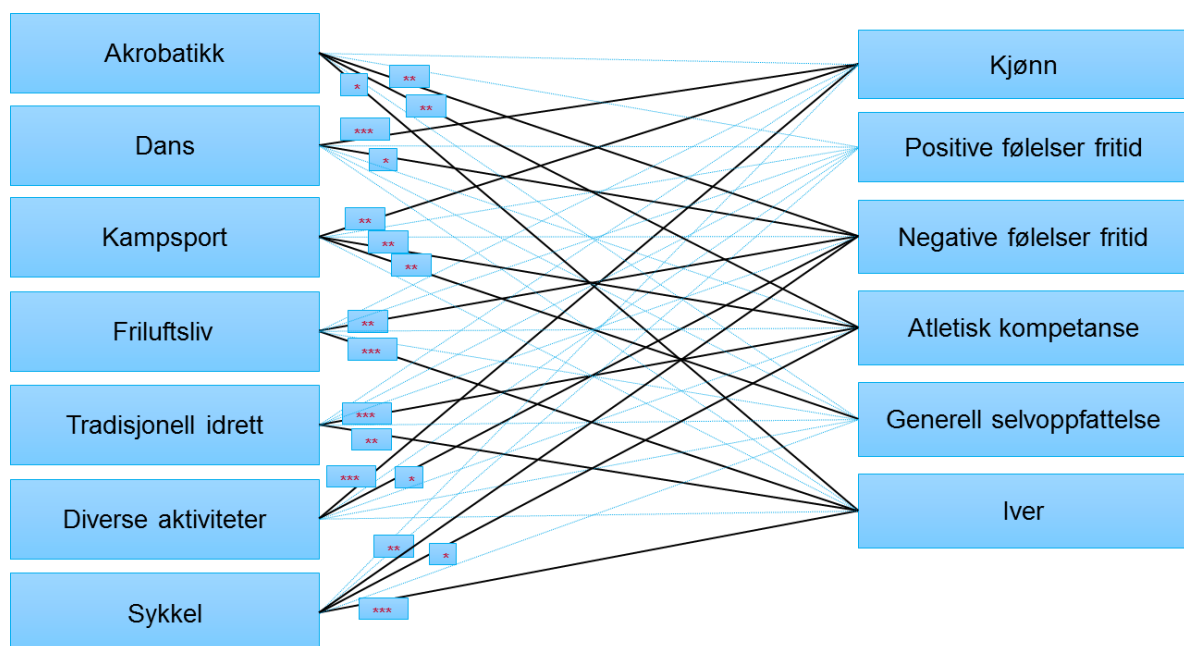
En test av sammenhenger mellom medlemskap i idrettslag, kjønn og byområde og de aktuelle kategoriene av ønsker er fremstilt i Figur 23 (Tabell 14, Vedlegg 2). Som figuren viser var det ingen sammenheng mellom ønsker om akrobatikk og kjønn/byområder eller deltakelse i organisert idrett. Det indikerer at jenter og gutter fra alle byområder uavhengig av om de var aktive i idrett skåret høyt på denne kategorien av aktivitet. Det samme var tilfelle med friluftsliv. Organisert idrett og sykkel var sterkest ønsket av allerede idrettsaktive, mens dans (og diverse aktiviteter) var spesielt ønsket av jenter og kampsport var spesielt ønsket av gutter. Dans og friluftsliv hadde sammenheng med byområder og det var ungdom fra byområde øst som i større grad enn ungdom fra andre byområder ønsket dans. For friluftsliv var det ingen byområder som skilte seg statistisk fra de andre. De sterkeste sammenhengene finner vi mellom jenter og dans, jenter og diverse/annen aktivitet, gutter og kampsport og mellom tradisjonell idrett og allerede deltakelse i tradisjonell idrett.

Figur 23. Signifikante sammenhenger mellom kjønn, byområde og ungdommenes deltakelse i idrett – og kategoriene av aktivitetsønsker. * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

I et forsøk på å finne tydeligere sammenhenger mellom variasjonen blant ungdommene i utvalget og skåren på interesse for de ulike aktivitetene satte vi opp en regresjonsmodell der vi testet sammenhengen mellom kjønn, skårer på følelser for egen fritid, oppfattelse av atletisk kompetanse, generell selvoppfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet på den ene siden og ønsket om aktiviteter på den andre siden (Figur 24; Tabell 15, Vedlegg 2).

Analysen bekreftet sammenhengen mellom kjønn og dans, kampsport og sekkebetegnelsen "diverse aktiviteter". Vi finner en sammenheng mellom ønske om tradisjonell aktivitet og iver etter å være i aktivitet samt oppfattelse av atletisk kompetanse. Vi finner også at de som ønsker seg friluftslivsaktiviteter skårer relativt høyt på iver etter å være i aktivitet, men her er det også en sammenheng med negative følelser for egen fritid. Til slutt er det verd å merke seg at det er en sammenheng mellom interesse for kampsport og lave skårer på generell selvoppfattelse.

Figur 24. Betydningen av kjønn, iver etter å være i aktivitet, følelser og selvoppfattelse for å forklare interesse for de ulike aktivitetene. * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

Ønsker om kvaliteter hos personer som skal hjelpe

Deltakerne vurderte til slutt ulike personlige egenskaper hos personer som eventuelt skal hjelpe de i gang med aktivitet. Ungdommene ble presentert 16 ulike forslag til kvaliteter (se Tabell 3) som de responderte på i henhold til en skala fra 1 (Ikke viktig) til 7 (Svært viktig).

Tabell 3

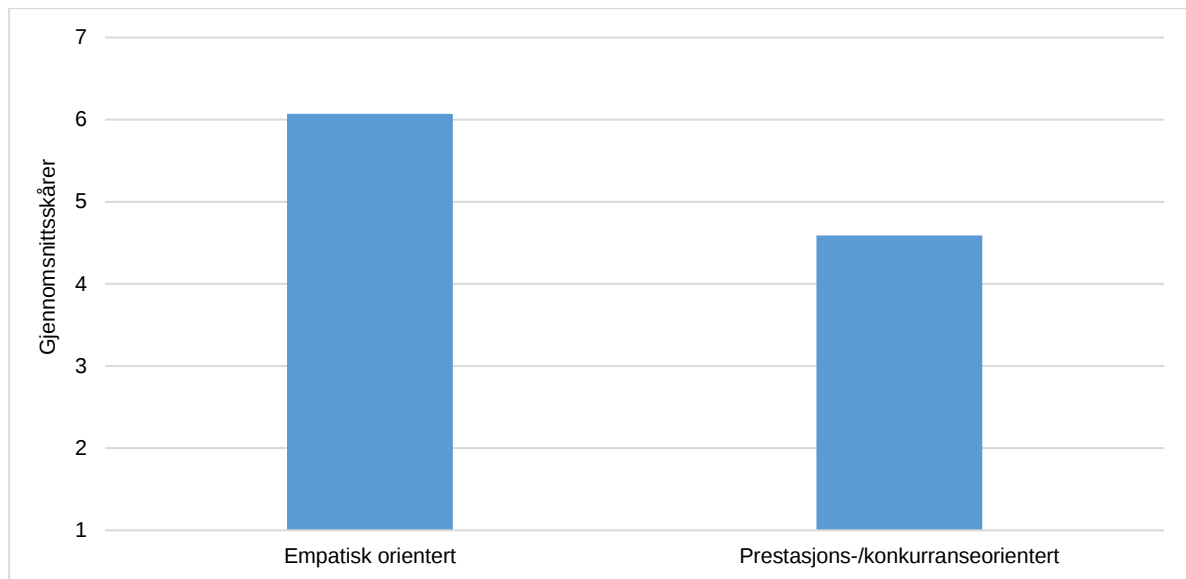
Ungdommenes respons på utsagn om personer som eventuelt skal hjelpe de unge med aktivitet

Personer som skal hjelpe ungdom til mer aktivitet bør	N	Skala	Faktor	M	SD
Selv være glad i aktiviteten	1015	1-7	1	6,32	1,27
Forstå hvordan det er å være ung og nybegynner	1017	1-7	1	5,99	1,43
Selv være veldig god i aktiviteten	1010	1-7	2	5,35	1,64
Være opptatt av at jeg skal ha glede av aktiviteten	1008	1-7	1	6,15	1,31
Være opptatt av at jeg skal bli veldig god i aktiviteten	1000	1-7	2	5,33	1,63
Være opptatt av at jeg skal konkurrere	1009	1-7	2	4,23	1,92
Være opptatt av å skape et godt miljø blant de unge	1008	1-7	1	6,20	1,32
Være snill	1008	1-7	1	6,18	1,32
Være streng	996	1-7	2	4,69	1,75
Akseptere at jeg bare har lyst til å teste ut aktiviteten	1013	1-7	1	5,92	1,53
Akseptere at jeg kan slutte når jeg vil	1004	1-7	1	5,78	1,74
Forstå at ungdom vil bestemme selv	1009		1	5,76	1,56
Være mest opptatt av de som er gode i aktiviteten	990	1-7	2	3,29	2,07
Være mest opptatt av de som synes det er vanskelig	996	1-7	-	4,50	1,80
Forstå hvordan de unge har det	997	1-7	1	5,75	1,52
Selv være ganske ung	985	1-7	-	4,08	1,94

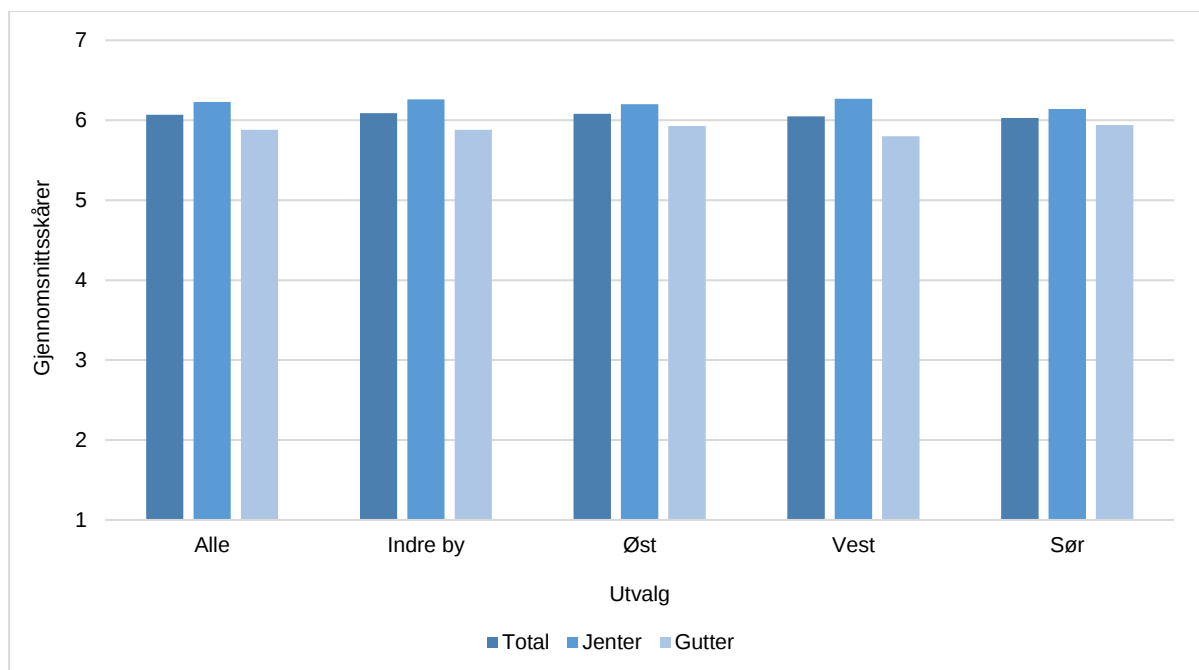
Note. N = antall; M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

En eksplorativ faktoranalyse identifiserte to faktorer som de unges besvarelser grupperte seg rundt (se Tabell 3 og Figur 25). Faktor 1 inkluderte utsagn assosiert med empatiske kvaliteter (f.eks. forstå hvordan det er å være ung og nybegynner, være snill og være opptatt av å skape et godt miljø) mens faktor 2 inkluderte utsagn assosiert med et prestasjons- eller konkurransefokus (f.eks. være opptatt av at jeg skal bli veldig god i aktiviteten, være opptatt av at jeg skal konkurrere og være streng).⁵

⁵ To utsagn, "Være mest opptatt av de som synes det er vanskelig" og "Selv være ganske ung", ladet verken på faktor 1 eller faktor 2, og ble derfor utelatt fra videre analyser.

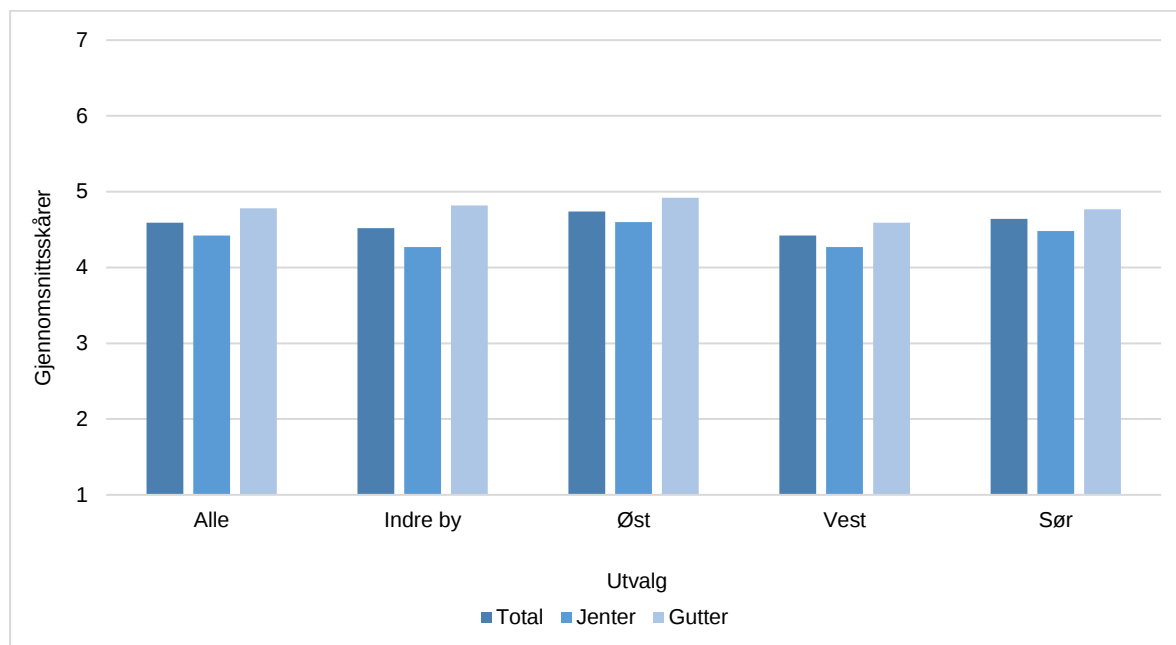
Figur 25. Ønske om empatiske og prestasjons-/konkurransorienterte kvaliteter hos personer som skal hjelpe (skala 1-7).

Figur 26. Gjennomsnittsskårer for rapportering av faktor 1, empati (skala 1-7).

Resultatene viser at utvalget vurderte empatiske kvalifikasjoner høyt (Figur 25 og 26; Tabell 16, Vedlegg 2; $M = 6,07$), og som signifikant mer viktig enn prestasjon- og konkurranseorienterte kvaliteter (Figur 25 og 27; Tabell 17, Vedlegg 2; $M = 4,59$; $t = 30,77/p < .001$). ANOVA-analyser viste imidlertid at jenter ($M = 6,23$) vurderer empatiske

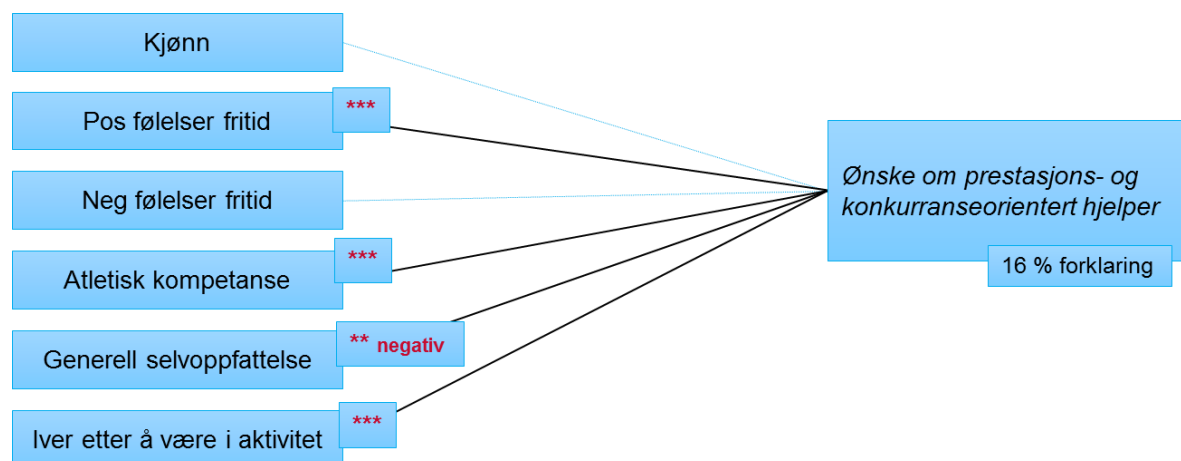
kvalifikasjoner hos personer som skal hjelpe ungdom inn i aktivitet som viktigere enn hva gutter gjør ($M = 5,88$; $F = 24,70/p < .001$), men kjønn bidro kun til å forklare 3% av variansen. Analysene identifiserte ikke forskjeller mellom de ulike byområdene.

Figur 27. Gjennomsnittsskårer for rapportering av faktor 2, prestasjons-/konkurransfokus (skala 1-7).

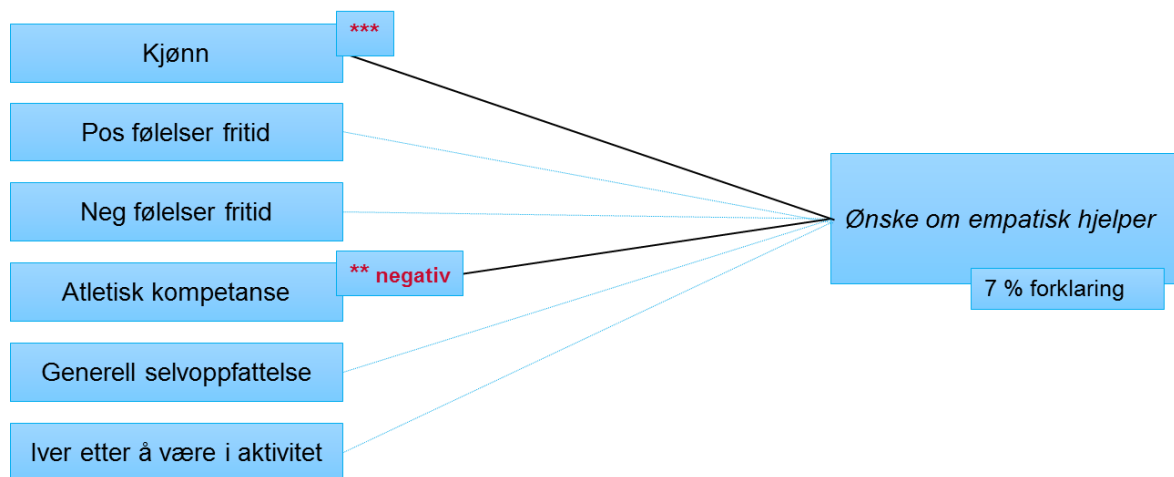
Analysene viste videre at jenter ($M = 4,42$) vurderer prestasjons- og konkurranseorienterte kvaliteter som mindre viktige sammenlignet med gutter ($M = 4,78$; $F = 19,40/p < .001$). Videre rapporterte deltakere fra byområde øst ($M = 4,74$) signifikant høyere skåre på denne variabelen sammenlignet med ungdommer fra byområde vest ($M = 4,42$; $F = 3,79/p < .05$). Det er likevel verd å merke seg at verken kjønn eller byområde i særlig grad bidro til å forklare variansen i denne variabelen (hhv. 2,1% og 1,2%).

I et forsøk på å finne tydeligere sammenhenger mellom ungdommene i utvalget og skårene på de to faktorene satte vi opp to regresjonsmodeller med kjønn, skårer på følelser for egen fritid, oppfattelse av atletisk kompetanse, generell selvpoppfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet som mulig forklarende variabler for de to faktorene som avspeiler ulike kvaliteter hos de som skal hjelpe. Analysene viste at de nevnte variablene tilsammen forklarte 16% av sammenhengen med variabelen som indikerer ønske om prestasjons- og konkurranseorienterte kvaliteter hos den som skal hjelpe de unge i aktivitet (Figur 28). Analysene viste signifikante positive sammenhenger med skårer på iver etter å være i aktivitet, positive følelser om egen fritid og atletisk kompetanse, men negative sammenheng med generell selvpoppfattelse. Det betyr at ungdom som skårer høyt på ønske om prestasjons- og konkurranseorienterte kvaliteter hos den som skal hjelpe dem med aktivitet er ungdom som er ivrige etter å være i aktivitet, som har tro på egen kroppslig kompetanse og har positive følelser for egen fritid. Hvorfor det er en negativ sammenheng med generell selvpoppfattelse er vanskelig å forklare.

Figur 28. Sammenheng mellom kjønn, følelser for egen fritid, atletisk kompetanse, generell selvpoppfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet og ønske om en prestasjons- og konkurranseorientert hjelper. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

Ved en tilsvarende analyse av variabelen som indikerer ønske om en empatisk hjelper fant vi andre sammenhenger og en lavere forklaringsprosent (7%; se Figur 29). Her fant vi en positiv sammenheng med kjønn, positive følelser for egen fritid og en negativ sammenheng med atletiske kompetanse. Det betyr i praksis at jenter i større grad enn gutter og ungdommer med høye skårer på positive følelser og lav oppfattelse av egen kroppslige kompetanse tenderer til å skåre høyt på ønske om empatiske evner hos den som skal hjelpe.

Figur 29. Sammenheng mellom kjønn, følelser for egen fritid, atletisk kompetanse, generell selvpfattelse og iver etter å være i fysisk aktivitet og ønske om en empatisk hjelper. * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

Oppsummering

Denne delen av analysene avslørte når de unge blir bedt om å vise sin interesse for et utvalg aktiviteter så er det samlet sett de tradisjonelle idrettene som oppnår høyest skåre. Analysene forklarer dette med at de mange som allerede er involvert i tradisjonelle aktiviteter rangerer disse aktivitetene høyt. Videre analyser viser at det også er en sammenheng mellom høye skårer på tradisjonell idrett og atletisk kompetanse samt stor iver etter å være i aktivitet. Vi finner ingen forskjell på gutter og jenter. Samlet sett viser analysene at det er stor interesse for organisert idrett, men at denne interessen i stor grad kommer fra de som allerede er aktive i organisert idrett. For de mindre tradisjonelle idrettene ser vi andre sammenhenger. Det er interessant at negative følelser for egen fritid ser ut til å ha en svak men likevel gjennomgående sammenheng med flere av de andre aktivitetene som kan betraktes som mindre tradisjonelle. Det er til slutt verd å legge merke til at flere "tradisjonelle idretter" som for eksempel turn, stup og svømming blir statistisk plassert i kategori med aktiviteter som ikke synes spesielt tradisjonelle.

Ungdommene lever liten tvil om at de foretrekker empatiske framfor prestasjons- og konkurranseorienterte trenere/hjelpere. Likevel ser vi også her at dette spesielt gjelder ungdom som rapporterer lav oppfattelse av egen atletisk kompetanse og at det er spesielt ønskelig blant jenter.

Del 4: Oppsummerende diskusjon av resultatene

Utvalget

Denne studien er gjennomført med et utvalg på 1065 tiendeklassinger fra tolv ulike ungdomsskoler i Oslo. Skolene representerer fire ulike byområder (øst, vest, sør og indre by) og bør kunne betraktes som representativt for ungdom i 15-16 års alder i Oslo, med unntak av utvalget fra byområde sør der kun to skoler og til sammen 158 ungdommer deltok.

Studien viser at svært mange av de unge rapporterer en eller annen form for kroppslig aktivitet på fritiden. Halvparten av ungdommene oppgir at de driver organisert idrett i et idrettslag. Det er vesentlig flere gutter enn jenter som er involvert i organisert idrett, og fotball, håndball og basketball rapporteres som de mest sentrale idrettene. Disse resultatene viser at flere ungdommer i denne studien oppgir at de er aktive i den organiserte idretten sammenlignet med den nylig gjennomførte undersøkelsen av ungdom i Oslo, *Ung i Oslo 2015*, der kun hver tredje ungdom rapporterte at de deltok jevnlig i idrettslagsaktiviteter (Andersen & Bakken, 2015, s. 46). Våre resultater bekrefter imidlertid at flere gutter enn jenter oppgir at de er aktive innen organiserte fritidsaktiviteter (jf. Andersen & Bakken, 2015, s. 46). Omtrent en tredel av ungdommene oppgir at de driver annen form for organisert aktivitet. Her er det ingen forskjell på jenter og gutter, og det meste av denne aktiviteten foregår i treningssentre, men også dans og ridning rapporteres som aktiviteter. Også her samsvarer våre resultater med *Ung i Oslo 2015*, der en av tre ungdommer rapporterer at de trener på treningsstudio (Andersen & Bakken, 2015, s. 68). Over halvparten av de unge oppgir også at de driver tradisjonelle aktiviteter som løping, styrketrening og fotball gjennom selvorganisert virksomhet. Det er flere gutter enn jenter som oppgir selvorganisert aktivitet. 13% av de unge rapporterer at de ikke er involvert i aktivitet, og blant disse er det flest jenter. Disse resultatene er noe forskjellig fra resultatene fra *Ung i Oslo 2015*, der ca. 40 prosent av de unge rapporterte at de trener på egen hånd (Andersen & Bakken, 2015, s. 68). For både organisert og egenorganisert aktivitet bekrefter imidlertid resultatene våre at gutter rapporterer at de er mer aktive enn jenter (jf. Andersen & Bakken, 2015, s. 68). Det er store forskjeller mellom byområdene, og ungdommene fra byområde øst rapporterer lavt aktivitetsnivå sammenlignet med de andre byområdene. Dette kan være på grunn av at det er flere ungdommer fra byområde øst med innvandrerbakgrunn samt at disse ungdommene har lavere sosial bakgrunn sammenlignet med ungdom fra andre deler av Oslo (Andersen & Bakken, 2015, s. 68).

Ungdommene rapporterer relativt store forskjeller på fire utvalgte variabler: "Følelser omkring egen fritid", "oppfattelse av atletisk kompetanse", "generell selvoppfattelse" og "iver etter å være i bevegelsesaktivitet". Dette er variabler som kan betraktes som utviklingsvariabler og som kan være avgjørende for ungdommers opplevelse av tilgang til eksisterende tilbud og dermed også involvering i ulike former for aktivitetskontekster. I gjennomsnitt rapporterer ungdommene positive skårer, og til dels svært positive skårer, men det er grunn til å merke seg at en del unge rapporterer indikasjoner på vanskelige liv. Disse kan identifiseres i materialet, men er ikke fulgt opp i analysene. Jenter skårer gjennomgående mer negativt på alle de fire variablene, noe *Ung i Oslo 2015* undersøkelsen kan bekrefte. *Ung i Oslo 2015* viser at det både på ungdomsskolen og i videregående skole er klart flere jenter som har psykiske helseplager og depressive symptomer (Andersen & Bakken, 2015, s. 76). Når det gjelder selvoppfattelse (generell selvoppfattelse og oppfattelse av egen atletisk kompetanse) bekrefter også funn fra gjeldende studie resultatene i *Ung i Oslo 2015*. I *Ung i Oslo 2015* undersøkelsen rapporterte jentene at de var klart mindre fornøyde med seg selv og hadde lavere selvbilde sammenlignet med guttene (Andersen & Bakken, 2015, s. 80), noe som kan sees parallelt med rapporterte skårer for selvoppfattelse i vår undersøkelse der jenter viste signifikant lavere skårer sammenlignet med gutter.

I oppdraget har BYM vært opptatt av å identifisere forskjeller mellom byområder. Hvis vi ser bort fra rapportert aktivitetsnivå er det kun små forskjeller mellom byområder. Det betyr at forskjellene mellom ungdom innenfor de ulike byområdene er større enn forskjellene mellom byområder. Hvis tiltak skal iverksettes for å bedre aktivitetstilbudet til ungdom kan det med andre ord være viktig å identifisere målgrupper på tvers av byområder mer enn å forsøke å identifisere spesifikke behov i enkelte byområder. Det gjelder også dersom kommunen velger å iverksette ytterligere tiltak i byområde øst som skårer lavt på aktivitet.

Opplevelse av eksisterende anlegg og tilbud

Ungdommene rapporterer at det i stor grad finnes anlegg for tradisjonell idrett i lokalmiljøet og at det relativt sett finnes færre anlegg for utradisjonelle aktiviteter. Det finnes til en viss grad anlegg for tradisjonelt friluftsliv og for dans, mens det rapporteres relativt lite anlegg for utradisjonelle aktiviteter som parkour og skate og for utradisjonelle friluftslivsaktiviteter som kiting, klatring og kajakk. På samme måte som ungdommene rapporterer relativt sett færre anlegg for utradisjonelle aktiviteter rapporterer de færre tilbud til de som ikke liker tradisjonelle idretter sammenlignet med tilbud til de som liker tradisjonelle idretter.

Ungdommenes anbefalte prioritering

Ungdommene i utvalget mener at kommunen bør prioritere de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten framfor de som allerede er aktive i den organiserte idretten.

Ungdommene mener videre at Oslo kommune bør prioritere anlegg og møteplasser i følgende rekkefølge:

- 1) Kommunen bør først og fremst prioritere fritidshus for unge der de kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser. Dette indikerer et ønske om en uforpliktende semi-organisering der unge kan få anledning til å låne utstyr og få hjelp om de ønsker det.
- 2) Deretter bør det prioriteres en stor hall sentralt i Oslo hvor alle som vil danse, skate, sykle, klatre, drive akrobatikk og annet kan møtes. Dette indikerer et ønske som ikke innbefatter hjelp eller lån av utstyr, men et sted hvor ungdom møtes på tvers av byområder for og utøvelse av utradisjonelle aktiviteter.
- 3) Kommunen bør prioritere idrettslagene slik at ungdom kan trene og konkurrere i tradisjonelle idretter som fotball, håndball og ski.

Ungdommene anbefaler prioritering i to retninger. Den ene går i retning av det som de unge tidligere i studien har uttalt at allerede eksisterer (det tradisjonelle), og den andre går i retning av det som i mindre grad eksisterer (det utradisjonelle).

- 1) Prioritering av tradisjonell organisering, tradisjonell aktivitet og de unge som allerede er aktive.
- 2) Prioritering av utradisjonell organisering, utradisjonelle aktiviteter og de unge som ikke finner seg til rette i den tradisjonelle idretten.

De statistisk baserte kategoriene indikerer at dersom ungdommene skårer høyt eller lavt på prioritering av fritidshus så skårer de tilsvarende høyt eller lavt på prioritering av de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten og på prioritering av utradisjonelle aktiviteter.

Ungdom som skårer høyt på den tradisjonelle retningen skårer også høyt på atletisk kompetanse og iver etter å være i fysisk aktivitet. I praksis betyr dette at det er en positiv sammenheng mellom ungdommenes iver etter å være i aktivitet, oppfattelse om egen atletiske kompetanse og deres anbefaling om å prioritere det tradisjonelle og etablerte.

Ungdom som skårer høyt på den utradisjonelle retningen skårer også høyt på negative følelser for egen fritid. Det betyr at det er en positiv sammenheng mellom sinne, redsel og nedstemthet på fritiden og anbefaling om å prioritere utradisjonelt. I tillegg skårer jenter gjennomgående høyt på denne retningen. De to variablene forklarte bare en liten del av variansen i skårene på den utradisjonelle retningen. Det betyr at vi i vårt materiale ikke kan finne typiske forklaringer på hvorfor noen skårer høyt eller lavt på anbefalingen om det utradisjonelle. Det kan indikere at det ikke er mulig å finne fram til typiske kjennetegn på de som måtte anbefale en slik prioritering og at det er mange typer unge, med eller uten for eksempel atletisk kompetanse som anbefaler kommunen å prioritere utradisjonelle tilbud til ungdom. Det kan imidlertid virke som om de som har dårligst utgangspunkt for å bli involvert i noen form aktivitetskontekst finnes i den gruppa som mener at kommunen bør tenke utradisjonelt og arbeide fram alternative møteplasser for aktivitet.

Individuelle ønsker

Da vi ba ungdommene vurdere sin interesse for et relativt tilfeldig utvalg av tilsammen 31 tradisjonelle og utradisjonelle aktiviteter fant vi det som kan se ut til å være gjennomsnittlig moderat til lav interesse fra de unge. Dette var forventet fordi når over tusen ungdommer skal vurdere for eksempel "håndball" eller "street dance" på en skala fra 1 (ikke interessant for meg) til 7 (svært interessant for meg) så er det ikke mulig å forvente spesielt høye gjennomsnittsskåre. Resultatene bekrefter altså tidligere studier som argumenterer for at "one size doesn't fit all" (Haugen, 2015; Skille & Säfvenbom, 2011). Det er et mangfold av interesser blant de unge og hvis mangfoldet blant ungdom skal dyrkes må mangfoldet i fritidstilbudet styrkes.

Våre analyser plasserte aktivitetene i klynger fordi aktivitetene statistisk sett hadde noe til felles med de andre aktivitetene som ble plassert i tilsvarende klynge. Det er da verd å merk seg at de fire aktivitetene som fikk høyest gjennomsnittsskåre tilhørte fire ulike klynger eller kategorier. Fotball, som statistisk plasserte seg sammen med andre tradisjonelle idretter som alpint, håndball og langrenn, fikk den høyeste skåren. Boksing, som plasserte seg sammen med andre kampsporter som judo og bryting, fikk nest høyeste skåre. Trampoline, som plasserte seg sammen med andre utradisjonelle aktiviteter som parkour, snowboard, turn, stup og tricking, ble rangert som nummer tre, mens svømming, som statistisk sett ble plassert sammen med å trene med hund eller hest, ble rangert som nummer fire.

De statistiske klyngeutvalgene av aktivitet avslører at verken turn eller svømming ble plassert i samme kategori som fotball og langrenn. Den statistiske plasseringen av svømming sammen med aktivitet med hund eller hest indikerer tydelig at de unge ikke tenker på konkurransesvømming, men muligheten til å gå et sted og svømme. Det samme gjelder turn, som mest sannsynlig oppfattes av de unge som akrobatikk på samme måte som stup, tricking og skate, og dermed ikke som en tradisjonell idrett på linje med langrenn. Oppsummert avslører faktorløsningene at ungdom assosierer enkelte aktiviteter med et annet innhold og mål enn hva som er vanlig.

Når vi sammenligner gjennomsnittskårene for de 7 faktorene finner vi høyest skåre på faktoren tradisjonelle idretter. Dette er ikke uventet fordi mange av de unge rapporterer tilhørighet i nettopp disse aktivitetene. Til sammenligning er det grunn til å tro at det er svært få som har erfaring med aktivitetene som statistisk ble plassert under friluftsliv (for eksempel jakt, fiske, kajakk og kiting). Det kan være vanskelig for ungdommene å ønske seg noe som de ikke har noe erfaring med fordi disse aktiviteten ikke kan observeres i nærmiljøet.

Resultatene som er vist i Figur 24 (Tabell 15, Vedlegg 2) i resultatkapittelet bør betraktes som interessante. Disse sier noe om "årsaken" til ungdommenes ønsker. Resultatene indikerer at dersom en skal nå ungdom som i utgangspunktet verken betrakter seg som særlig atletiske eller spesielt ivrige etter å være i bevegelse så krever det et mer mangfoldig tilbud av aktivitet.

Kvaliteter hos de som eventuelt skal assistere unge i aktivitet

Ungdommene ble presentert 16 ulike utsagn knyttet til kvaliteter som personer som skal hjelpe ungdom til aktivitet bør ha. Også her klynget rapportene fra de unge seg rundt to sentrale faktorer. Disse var "empatiske kvaliteter" (f.eks. forstå hvordan det er å være ung og nybegynner, være snill og være opptatt av å skape et godt miljø) og "prestasjons- og konkurranseorienterte kvaliteter" (f.eks. være opptatt av at jeg skal bli veldig god i aktiviteten, være opptatt av at jeg skal konkurrere og å være streng).

I et forsøk på å forklare hvem som skårer høyt eller lavt på ønske om empatiske kvaliteter hos de som skal hjelpe ungdom fant vi at jenter var mer opptatt av dette enn gutter, og vi fant en negativ sammenheng med oppfattelse av atletisk kompetanse. Det betyr i praksis at behovet for empati fra de som skal hjelpe synker med oppfattelse av atletisk kompetanse blant de unge. Med andre ord: De som i utgangspunktet opplever seg selv som lite erfarne med

aktivitet trenger forståelse for dette for at de skal forsøke seg i en eller annen form for aktivitet. Dette gjelder for alle, men for jenter spesielt.

Da vi gjennomførte samme analyse for å forklare høye og lave skårer på ønsket om prestasjons- og konkurranseorienterte kvaliteter hos den som skal hjelpe fant vi ingen forskjeller mellom gutter og jenter, men vi fant positive sammenhenger med iver etter å være i aktivitet, generell selvpoppfattelse, oppfattelse av atletisk kompetanse og positive følelser i forhold til egen fritid. Prestasjons- og konkurranseorienterte hjelpere ser altså ut til å være mest ønsket av de som allerede har lang erfaring med aktivitet og som kanskje selv er opptatt av å mestre aktiviteten på høyt nivå.

Oppsummert viste disse analysene at ungdommene primært verdsatte empatiske kvaliteter framfor prestasjons- og konkurransekvaliteter, og at dette gjelder spesielt for jenter og ungdom generelt som i utgangspunktet ikke betrakter seg som særlig kompetente i aktivitet.

Konklusjon og anbefalinger

Denne studien viser at ungdom både driver organisert idrett og selvorganisert aktivitet. De er relativt enige om at eksisterende anlegg og tilbud i deres nærområder først og fremst er utviklet for de som liker tradisjonelle idretter. Når de blir bedt om å beskrive hvordan Oslo kommune bør bruke penger "slik at unge kan oppleve å få drive med noe de liker" anbefaler de relativt tydelig en utradisjonell tilrettelegging av utradisjonelle aktiviteter først og fremst for å sikre at også de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten skal oppleve et tilbud. Det betyr ikke at de ikke ser behovet for tradisjonell tilrettelegging gjennom idrettslag og tradisjonelle aktiviteter for de som liker det, men prioriteringen er relativt tydelig. Ungdommenes individuelle ønsker om spesielle aktiviteter er mangfoldig, men det er relativt etablerte idretter som skårer høyest. Det kan i hovedsak forklares med at allerede idrettsaktive i stor grad leverte høye skårer på denne kategorien.

Studien indikerer at dersom Oslo kommune skal komme ungdom som i liten grad betrakter seg selv som kroppslig kompetente, som i mindre grad tenker positivt om sin egen fritid og som i utgangspunktet ikke virker spesielt ivrige på å være i bevegelsesaktivitet så må det tenkes utradisjonelt. Å etablere uformelle ungdoms- og fritidshus som har som mål å hjelpe ungdom inn i meningsfulle bevegelsesaktiviteter og som derfor har utstyr og kompetanse til å arbeide med det, kan være en vei å gå. Ungdom som har lært seg å ikke like å være i aktivitet må imøtekommes på de unges premisser, og de unge må få anledning til å teste ut aktiviteter i uforpliktende omgivelser. Det er grunn til å tro at hvis de unge opplever assistanse fra

personer som bidrar til å skape autonomistøttende klima i semi-organiserte miljøer der fokuset er "å lære å like" aktiviteter vil flere unge kunne trives med aktivitet og etter hvert oppsøke aktivitet (Næss, Säfvenbom, & Standal, 2013). Ungdommenes ønsker om empatiske hjelpere framfor prestasjons- og konkurranseorienterte hjelpere understreker dette behovet. Studien viser i tillegg at det er all grunn til å la jentenes stemmer få komme til uttrykk når nye utradisjonelle tilbud skal etableres, men ikke bare jentene. Alle unge som i dag ikke finner seg til rette i den organiserte idretten bør bli hørt hvis kommunen velger å tenke utradisjonelt i fremtiden. Denne rapporten bør følges opp med kvalitative studier av denne målgruppen spesielt.

Referanser

- Agans, J. P., Champine, R. B., DeSouza, L. M., Mueller, M. K., Johnson, S. K., & Lerner, R. M. (2014). Activity involvement as an ecological asset: Profiles of participation and youth outcomes." *Journal of Youth and Adolescence*, 43(6):919-932.
doi:10.1007/s10964-014-0091-1
- Andersen, P. L., & Bakken, A. (2015). *Ung i Oslo 2015* (NOVA Rapport 8/15). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2015/Ung-i-Oslo-2015>
- Borden, I. M. (2001). *Skateboarding, space and the city: Architecture and the body*. Oxford: Berg.
- Bradley, G. L. 2010. Skate parks as a context for adolescent development. *Journal of Adolescent Research*, 25(2), 288-323. doi:10.1177/0743558409357236
- Bulie, M., Säfvenbom, R., & Haugen, T. (2011). *Motivation for physical activity among Norwegian youth. Does context matter?* Masteroppgave ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Caldwell, L. L., & Smith, E. A., (2013). Leisure as a context for youth development and delinquency prevention. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 39(3), 398-418. doi:10.1375/acri.39.3.398
- Cohen, J. W. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2 ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues*, 59(4), 865-889. doi:10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x.
- Gilchrist, P., & Wheaton, B. (2011). Lifestyle sport, public policy and youth engagement: Examining the emergence of parkour. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 3(1), 109-131. doi:10.1080/19406940.2010.547866
- Harter, S. (1988). *Manual for the self-perception profile for adolescents*. Denver, CO: Department of Psychology, University of Denver.
- Haugen, T. (2015). *One size doesn't fit all. Physical activity and mental health in adolescents*. Kristiansand, Norway: Portal forlag.
- Howell, O. (2008). Skatepark as neoliberal playground: Urban governance, recreation space, and the cultivation of personal responsibility. *Space and Culture*, 11(4), 475-496.
doi:10.1177/1206331208320488

- Johansen, A. B. (2012). *Full fart i feel good-miljøene* (Rapport Norges idrettshøgskole). Oslo: Norges idrettshøgskole. Hentet fra <https://forskning.no/forebyggende-helse-helsepolitikk-trening-sport/2012/09/full-fart-i-feel-good-miljoene>
- King, K., & Church, A. (2014). Questioning policy, youth participation and lifestyle sports. *Leisure Studies*, 34(3), 282-302. doi: 10.1080/02614367.2014.893005.
- Kroglund, T. (2015). *Tenk brett: Skateboarding i Norge* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm.
- Kulturdepartementet. (1999). Idrettslivet i endring (Meld. St. 14 (1999-2000)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-14-1999-2000-/id192652/sec1>
- Kulturdepartementet. (2007). Frivillighet for alle (Meld. St. 39 (2006-2007)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-39-2000-2001-/id194963/>
- Kulturdepartementet. (2012). Den norske idrettsmodellen (Meld. St. 26 (2011-2012)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-26-20112012/id684356/>
- Larson, R.W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170-183. doi:10.1037/0003-066X.55.1.170
- Mahoney, J. L., Larson, R. W., Eccles, J. S., & Lord, H. (2005). Organized activities as developmental contexts for children and adolescents." In J. L. Mahoney, R. W. Larson, & J. S. Eccles (Eds.). *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs* (s. 3-22). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Midol, N., & Broyer, G. (1995). Toward an anthropological analysis of new sport cultures: The case of whiz sports in France." *Sociology of Sport Journal*, 12(2), 204-212. Hentet fra www.journals.humankinetics.com/journal/ssj
- Norges idrettsforbund. (2007-2011). En åpen og inkluderende idrett. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/>
- Norges idrettsforbund. (2011-2015). Idrettsglede for alle. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/>
- Norges idrettsforbund. (2015-2019). Idrettsglede for alle. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/>
- Næss, H. S., Säfvenbom, R., & Standal, Ø. F. (2013). Running with Dewey: Is it possible to learn to enjoy running in High School Physical Education? *Qualitative Research in Sport, Exercise, and Health*, 6(2), 301-315. doi:10.1080/2159676X.2013.796489
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2 ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

- Pallant, J. (2013). *SPSS Survival Manual* (5 ed.). Maidenhead, Berkshire, England: McGraw-Hill International.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879-903. doi:10.1037/0021-9010.88.5.879
- Rafoss & Tangen (2017). Den norske idrettsmodellen – i utakt med tiden? *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, 1(2), 152-170. doi:10.18261/issn.2535-2512-2017-02-04
- Shannon, C. S. (2006). Parents' messages about the role of extracurricular and unstructured leisure activities: Adolescents' perceptions. *Journal of Leisure Research*, 38(3), 398-420. Hentet fra <https://search.proquest.com/docview/201201442?accountid=45546>
- Skille, E. Å., & Säfvenbom, R. (2011). Sport policy in Norway. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 3(2), 289-299. doi:10.1080/19406940.2010.547867
- Skirstad, B., Waddington, I., & Säfvenbom, R. (2012). Issues and problems in organization of children's sport: A case study of Norway. *European Physical Education Review*, 18(3), 309–321. doi:10.1177/1356336X12450790
- Strategiutvalget for idrett. (2016). *Delrapport 1: Statlig idrettspolitik inn i en ny tid*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-statlig-idrettspolitik-inn-i-en-ny-tid/id2503382/>
- Strategiutvalget for idrett. (2017). *Delrapport 2: Den norske idrettsmodellen inn i en ny tid*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-den-norske-idrettsmodellen-inn-i-en-ny-tid/id2526181/>
- Säfvenbom, R., Buch, R., & Aandstad, A. (2017). Eagerness for physical activity scale: Theoretical background and validation. *Applied Developmental Science*, 21(3), 184-199. doi:10.1080/10888691.2016.1184095
- Säfvenbom, R., Geldhof, G. J., & Haugen, T. (2014). Sports clubs as accessible developmental assets for all? Adolescents' assessment of egalitarianism vs. elitism in sport clubs vs. school. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 6(3), 443-457. doi:10.1080/19406940.2013.815255
- Säfvenbom, R., Wheaton, B., & Agans, J. (2017). *Self-organized lifestyle sport and Youth Development*. Manuskript i vurdering.
- Thorpe, H. (2012). Transnational mobilities in snowboarding culture: Travel, tourism and lifestyle migration. *Mobilities*, 7(2), 317-345. doi:10.1080/17450101.2012.654999

- Vittersø, J., Dyrdal, G. M., & Røysamb, E. (2005). *Utilities and capabilities: A psychological account of the two concepts and their relation to the idea of a good life*. Paper presented at the Second Workshop on Capabilities and Happiness, Milan, Italy, 15-18 June. Hentet fra <http://uit.no/psykologi/ansatte/21>
- Wheaton, B. (2004). *Understanding lifestyle sport: Consumption, identity and difference*. London, UK: Routledge.
- Wheaton, B. (2010). Introducing the consumption and representation of lifestyle sports. *Sport in Society*, 13(7-8), 1057-1081. doi: 10.1080/17430431003779965.
- Wheaton, B. (2013). *The cultural politics of lifestyle sports, Routledge Critical Studies in Sport*. London, UK: Routledge.
- Wichstrøm, L. (1995). Harter's self-perception profile for adolescents: Reliability, validity, and evaluation of the question format. *Journal of Personality Assessment*, 65(1), 100-116. doi:10.1207/s15327752jpa6501_8

Vedlegg 1

Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i en kommunal kartlegging av ungdoms behov for aktivitetstilbud

Bakgrunn og formål

På oppdrag fra Oslo kommune skal Norges idrettshøgskole kartlegge hva ungdommer i Oslo ønsker seg av aktivitetstilbud. Kommunen ønsker direkte informasjon fra dere unge om hva dere ønsker av tilbud om alt fra dans, skate og parkour til friluftsliv og tradisjonell, organisert idrett. Oslo kommune trenger denne kunnskapen i arbeidet med å planlegge anleggsutbygging og aktivitetstilbudet i årene som kommer. Kommunen er spesielt interessert i de som ikke finner seg til rette i den tradisjonelle idretten og som ønsker hjelp til mer selvorganisert aktivitet.

Hva innebærer deltakelse i kartleggingen?

Din skole er en av tolv ungdomsskoler som er trukket ut for å delta i kartleggingen. Hvis du vil delta i undersøkelsen og på denne måten bidra til å forme aktivitetstilbudet i ulike deler av Oslo ber vi deg om å svare på et spørreskjema. Skjemaet er delt i to deler. I del 1 spør vi noen spørsmål om deg, i hvilken grad du allerede deltar i ulike aktiviteter og om hvordan du har det. I del 2 presenterer vi en rekke aktivitetstilbud (for eksempel street dance, kajakkpadling, longboard, fotball, eller fisketurer) og spør i hvilken grad dette er interessant for deg og hva Oslo Kommune bør bruke penger på. Vi spør også om hva du trenger av hjelp til utstyr, anlegg eller instruktører for å komme i gang eller drive med disse aktivitetene.

Kartleggingsstudien vil bli gjennomført i en kroppsøvingstime på skolen og det tar ca 20 minutter å svare på spørsmålene i skjemaet. En medarbeider fra Norges idrettshøgskole vil være til stede når du fyller ut skjemaet sammen med resten av klassen. Det er frivillig å delta i kartleggingen.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Du skal IKKE skrive navnet ditt på skjemaet. Det er omtrent ett tusen ungdommer som skal delta i kartleggingen og all informasjonen vil bli anonymisert i rapporten som skal leveres til Oslo Kommune. I rapporten vil det IKKE framgå hvilke skoler som har deltatt i kartleggingen. Rapporten fra kartleggingen skal overleveres bymiljøetaten i Oslo Kommune i løpet av 2017. Da vil alle spørreskjemaer bli makulert, men data vil bli lagret i anonymisert form i to år.

Når du har levert skjemaet i en lukket konvolutt har du samtykket i at din informasjon kan brukes i undersøkelsen. **Alle som ikke har fylt 15 år må ha med seg samtykke fra foresatte for å kunne delta i kartleggingen.** Samtykkeerklæringen finner du nederst i dette skrivet. **Dersom du er under 15 år må en av dine foresatte signere samtykkeerklæringen. Denne må du ta med til skolen og levere til personen som gjennomfører undersøkelsen i din klasse.**

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS og gjennomføringen av studien er klarert med ledelsen på din skole.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i undersøkelsen og dersom du føler det vanskelig å svare på enkeltspørsmål kan du hoppe over disse. De som ikke ønsker å bidra med informasjon vil få ordinær undervisning. Dersom du eller dine foresatte har spørsmål til studien, ta kontakt med Reidar Säfvenbom på Norges idrettshøgskole (reidar.sefvenbom@nih.no).

Mvh

Reidar Säfvenbom
Førsteamanuensis
Seksjon for kroppsøving og pedagogikk
Norges idrettshøgskole

Samtykke til deltakelse i studien

Som foresatt/e til har jeg/vi mottatt informasjon om kartleggingsstudien. Jeg/vi samtykker i at eleven kan delta i kartleggingsstudien hvis han/hun selv ønsker dette.

(Signert av foresatt/e, dato)

Vedlegg 2

Tabell 1-17 (utfyllende resultat for Figur 1-29 i rapport)

Tabell 1
Utvalgets bosted i Oslo

Bosted	Totalt	Jenter	Gutter	Norsk som hjemmespråk (%)
Byområde indre by	230	122	105	169 (74%)
Byområde øst	367	194	172	153 (42%)
Byområde vest	310	153	147	280 (90%)
Byområde sør	158	71	86	140 (89%)
Totalt	1065	540	510	742 (70%)

Note. % = prosent av total innenfor hvert byområde.

Tabell 2
Ungdommenes deltakelse i organisert idrett, annen organisert aktivitet og selvorganisert aktivitet

Aktivitet / organisering	Utvalg	N	Ja, er aktiv N (%)	Har sluttet N (%)	Nei, er ikke aktiv N (%)	Ubesvart N (%)
Idrettslag/-klubb	Alle	1065	535 (50,2)	374 (35,1)	85 (8,0)	71 (6,7)
	Indre by	230	114 (49,6)	83 (36,1)	14 (6,1)	19 (8,3)
	Øst	367	124 (33,8)	166 (45,2)	55 (15,0)	22 (6,0)
	Vest	310	180 (58,1)	96 (31,0)	12 (3,9)	22 (7,1)
	Sør	158	117 (74,1)	29 (18,4)	4 (2,5)	8 (5,1)
Annen organisert aktivitet	Alle	1065	338 (31,7)		638 (59,9)	89 (8,4)
	Indre by	230	84 (36,5)		127 (55,2)	19 (8,3)
	Øst	367	73 (19,9)		259 (70,6)	35 (9,5)
	Vest	310	110 (35,5)		176 (56,8)	24 (7,7)
	Sør	158	71 (44,9)		76 (48,1)	11 (7,0)
Selvorganisert aktivitet	Alle	1065	588 (55,2)		384 (36,1)	93 (8,7)
	Indre by	230	131 (57,0)		82 (35,7)	17 (7,4)
	Øst	367	184 (50,1)		147 (40,1)	36 (9,8)
	Vest	310	176 (56,8)		106 (34,2)	28 (9,0)
	Sør	158	97 (61,4)		49 (31,0)	12 (7,6)

Note. N = antall; % = prosent av total.

Tabell 3

Oversikt over de 10 mest frekventerte aktivitetene innen kategoriene organisert idrett, annen organisert aktivitet og selvorganisert aktivitet

	Idrettslag/-klubb (N)	Annen organisert aktivitet (N)	Selvorganisert aktivitet (N)
Fotball	222	11	84
Håndball	57		
Basketball	44		27
Langrenn	35		60
Tennis	27		
Dans	19	53	40
Svømming	16		
Turn	15	6	
Friidrett	14		
Bandy	13		
Treningssenter		141	73
Ridning		19	
Styrketrening		17	113
Speideren		15	
Korps		9	
Boksing		7	
Piano		6	
Fiolin		5	
Klatring		5	
Løping			205
Gåtur			31
Sykkel			20
Skate			17

Note. N = antall, uthevet skrift = de tre mest frekventerte aktivitetene.

Tabell 4

Ungdommenes rapportering av aktivitetsinvolvering

Aktivitetsinvolvering	Totalt (%)	Jenter (%)	Gutter (%)
Org. idrett + annen org. akt. + selvorg. akt.	154 (14,5)	60 (11,1)	92 (18,0)
Org. idrett + annen org. akt.	62 (5,8)	26 (4,8)	36 (7,1)
Org. idrett + selvorg. akt.	227 (21,3)	95 (17,6)	131 (25,7)
Annen org. akt. + selvorg. akt.	97 (9,1)	59 (10,9)	36 (7,1)
Kun org. idrett	139 (13,1)	65 (12,0)	72 (14,1)
Kun annen org. akt.	72 (6,8)	54 (10,0)	17 (3,3)
Kun selvorg. akt.	172 (16,2)	94 (17,4)	75 (14,7)
Ikke aktiv i ovennevnte kategorier	142 (13,3)	87 (16,1)	51 (10,0)
Totalt	1065 (100)	540 (100)	510 (100)

Note. Org. idrett = organisert idrett; annen org. akt. = annen organisert aktivitet; selvorg. akt. = selvorganisert aktivitet. 15 deltakere besvarte ikke variabelen kjønn.

Tabell 5

Gjennomsnittskårer for positive følelser for egen fritid

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	5,07 (1,13)	5,29 (1,11)	5,17 (1,12)
Byområde øst	4,92 (1,30)	5,32 (1,15)	5,11 (1,24)
Byområde vest	5,13 (1,10)	5,41 (1,00)	5,27 (1,06)
Byområde sør	5,35 (1,27)	5,59 (0,96)	5,49 (1,11)
Total	5,07 (1,20)	5,38 (1,07)	5,23 (1,15)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 6

Gjennomsnittskårer for negative følelser for egen fritid

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	2,44 (1,11)	2,16 (1,04)	2,31 (1,08)
Byområde øst	2,14 (1,12)	1,74 (1,03)	1,95 (1,09)
Byområde vest	2,45 (1,22)	2,18 (1,12)	2,32 (1,18)
Byområde sør	2,34 (0,98)	2,07 (0,88)	2,20 (0,93)
Total	2,32 (1,14)	2,01 (1,05)	2,17 (1,11)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 7

Gjennomsnittskårer for rapportert oppfattelse av atletisk kompetanse

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	2,25 (0,78)	2,87 (0,76)	2,55 (0,83)
Byområde øst	2,23 (0,72)	2,84 (0,72)	2,52 (0,78)
Byområde vest	2,32 (0,74)	2,96 (0,70)	2,64 (0,79)
Byområde sør	2,31 (0,83)	2,96 (0,72)	2,67 (0,83)
Total	2,27 (0,75)	2,90 (0,72)	2,58 (0,80)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 8

Gjennomsnittskårer for rapportert generell selvpfattelse

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	3,08 (0,81)	3,38 (0,69)	3,22 (0,77)
Byområde øst	3,22 (0,80)	3,51 (0,61)	3,36 (0,73)
Byområde vest	3,11 (0,74)	3,40 (0,69)	3,25 (0,73)
Byområde sør	2,91 (1,04)	3,57 (0,53)	3,28 (0,86)
Total	3,12 (0,82)	3,46 (0,64)	3,29 (0,76)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 9

Gjennomsnittsskårer for rapportert iver etter å være i fysisk aktivitet

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	5,14 (1,21)	5,28 (1,24)	5,21 (1,22)
Byområde øst	4,75 (1,42)	5,29 (1,27)	5,01 (1,37)
Byområde vest	4,92 (1,44)	5,44 (1,31)	5,18 (1,40)
Byområde sør	5,35 (1,30)	5,78 (1,26)	5,60 (1,29)
Total	4,96 (1,38)	5,42 (1,28)	5,19 (1,35)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 10

Deltakernes vurdering av hvilke anlegg som finnes i nærområdet

Påstand	N	Skala	M	SD
Anlegg for de som er interessert i fotball, håndball, ski og andre tradisjonelle idretter	1019	1-7	5.49	1.70
Anlegg for de som er interessert i friluftsliv	1014	1-7	4.72	1.94
Anlegg for de som er interessert i ulike former for dans	1004	1-7	4.42	1.91
Anlegg for de som er interessert i utradisjonelle aktiviteter (f.eks. parkour, tricking, skate)	1009	1-7	3.83	1.92
Anlegg for de som er interessert i rollespill	978	1-7	3.39	2.01
Anlegg for de som er interessert i kajakk, kiting, klatring, osv.	1010	1-7	3.25	1.89

Note. N = antall; M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

Tabell 11

Deltakernes vurdering av hvilke tilbud for aktivitet som finnes i nærområdet

Påstand	N	Skala	M	SD
Tilbud for ungdom som liker tradisjonelle idretter	1009	1-7	5.33	1.68
Tilbud for ungdom som IKKE liker tradisjonelle idretter	990	1-7	3.77	1.68
Tilbud om dans (street/break osv.) tilrettelagt for ungdom	996	1-7	4.33	1.83
Tilbud om friluftslivsturer på fjell, skog og sjø tilrettelagt for ungdom	1010	1-7	3.64	1.90
Tilbud om utradisjonelle aktiviteter (som parkour, tricking, akrobatikk, nysirkus) tilrettelagt for ungdom	988	1-7	3.56	1.81
Tilbud om rollespill	977	1-7	3.47	1.97
Tilbud om utradisjonelle friluftslivsaktiviteter (som kajakk, kiting, klatring) tilrettelagt for ungdom	999	1-7	3.25	1.80

Note. N = antall; M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

Tabell 12

Gjennomsnittsskårer for rapportering av utradisjonell organisering, ikke aktive og utradisjonelle aktiviteter

Byområde	Jente M (SD)	Gutt M (SD)	Total M (SD)
Byområde indre by	4,66 (0,95)	4,14 (1,21)	4,43 (1,10)
Byområde øst	4,44 (1,09)	3,89 (1,24)	4,19 (1,20)
Byområde vest	4,65 (0,80)	4,17 (1,27)	4,42 (1,07)
Byområde sør	4,43 (1,15)	4,13 (1,47)	4,27 (1,34)
Total	4,55 (0,99)	4,06 (1,28)	4,32 (1,16)

Note. M = gjennomsnitt; SD = standardavvik.

Tabell 13

Gjennomsnittsskårer for rapportering av tradisjonell organisering, allerede aktive og tradisjonelle aktiviteter

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	4,38 (1,28)	4,75 (1,33)	4,54 (1,31)
Byområde øst	4,27 (1,39)	4,81 (1,41)	4,52 (1,43)
Byområde vest	4,30 (1,32)	4,82 (1,49)	4,55 (1,42)
Byområde sør	4,52 (1,46)	5,05 (1,52)	4,81 (1,51)
Total	4,34 (1,36)	4,84 (1,44)	4,58 (1,42)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 14

Sammenheng mellom kjønn, byområde og ungdommenes deltakelse i idrett – og kategoriene av aktivitetsønsker

Kategori av aktiviteter	Kjønn	Byområde	Deltakelse i organisert idrett
Akrobatikk	is	is	is
Dans	$F = 33,63^{***}$	$F = 4,07^{**}$	is
Kampsport	$F = 25,32^{***}$	is	is
Friluftsliv	is	$F = 4,09^{**}$	$F = 4,04^*$
Tradisjonell idrett	is	is	$F = 25,85^{***}$
Diverse aktivitet	$F = 39,98^{***}$	is	is
Sykkel	is	is	$F = 5,70^{**}$

Note. *F* = styrke på sammenheng; is = ikke signifikant; * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

Tabell 15

Betydningen av kjønn, iver etter å være i aktivitet, følelser og selvoppfattelse for å forklare interesse for de ulike aktivitetene

Faktor	Kjønn	Iver	Positive følelser	Negative følelser	Selvoppf. atletisk kompetanse	Selvoppf. generell
1.	is	$\beta = ,14^*$	is	$\beta = ,11^{**}$	$\beta = ,14^{**}$	is
2.	$\beta = -,31^{***}$	is	is	$\beta = ,10^*$	is	is
3.	$\beta = ,12^{**}$	is	is	is	$\beta = ,18^{**}$	$\beta = -,15^{**}$
4.	is	$\beta = ,21^{***}$	is	$\beta = ,13^{**}$	is	is
5.	is	$\beta = ,32^{***}$	is	is	$\beta = ,17^{**}$	is
6.	$\beta = -,31^{***}$	is	is	$\beta = ,09^*$	is	is
7.	is	$\beta = ,19^{***}$	is	$\beta = ,14^{**}$	$\beta = ,14^*$	is

Note. Iver = iver etter å være i fysisk aktivitet; Selvoppf. = selvoppfattelse; Faktor 1 = akrobatikk; Faktor 2 = Dans; Faktor 3 = Kampsport; Faktor 4 = Friluftsliv; Faktor 5 = Tradisjonelle; Faktor 6 = Diverse; Faktor 7 = Sykkel; β = standardisert koeffisient, Beta; is = ikke signifikant; * $p < .05$; ** $p < .01$; $p < .001$.

Tabell 16

Gjennomsnittsskårer for rapportering av faktor 1 (empati)

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	6,26 (0,82)	5,88 (0,99)	6,09 (0,92)
Byområde øst	6,20 (0,92)	5,93 (1,02)	6,08 (0,98)
Byområde vest	6,27 (0,72)	5,80 (1,20)	6,05 (1,00)
Byområde sør	6,14 (0,85)	5,94 (0,99)	6,03 (0,93)
Total	6,23 (0,83)	5,88 (1,06)	6,07 (0,96)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.

Tabell 17

Gjennomsnittsskårer for rapportering av faktor 2 (prestasjons-/konkurransfokus)

Byområde	Jente <i>M (SD)</i>	Gutt <i>M (SD)</i>	Total <i>M (SD)</i>
Byområde indre by	4,27 (1,03)	4,82 (1,25)	4,52 (1,16)
Byområde øst	4,60 (1,15)	4,92 (1,21)	4,74 (1,19)
Byområde vest	4,27 (1,14)	4,59 (1,39)	4,42 (1,27)
Byområde sør	4,48 (1,14)	4,77 (1,17)	4,64 (1,16)
Total	4,42 (1,26)	4,78 (1,27)	4,59 (1,21)

Note. *M* = gjennomsnitt; *SD* = standardavvik.